

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra filosofie a religionistiky

Diplomová práce

Nesezdané soužití v pohledu

křesťanských církví

Vedoucí práce: Doc. Mgr. et Mgr. Jaroslav Vokoun, ThD.

Autor práce: Bc. Jiří Herout

Studijní obor: Teologie služby

Ročník: III.

2011

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že, v souladu § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum.....

Podpis.....

Děkuji vedoucímu diplomové práce panu Doc. Jaroslavu Vokounovi, ThD. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Velký dík patří i mým rodičům za péči a podporu ve studiu.

OBSAH	4
ÚVOD	6
1. POHLAVÍ A PŘÍBUZENSTVÍ	8
1.1 Pohlaví, příbuzenství a vztah muže a ženy.....	8
1.2 Od klanů k věkovým kategoriím.....	9
2. DĚJINNÝ VÝVOJ TRADIČNÍHO MANŽELSTVÍ	10
2.1 Vznik manželství a rodiny ve společnosti prvobytně pospolné.....	10
2.2 Manželství a rodina v otrokářské společnosti.....	12
2.3 Manželství a rodina ve feudalismu.....	15
2.4 Manželství a rodina v dalším dějinném vývoji do současnosti.....	17
3. KŘESŤANSKÉ CHÁPÁNÍ MANŽELSKÉHO SOUŽITÍ	18
3.1 Manželské soužití v pohledu Římskokatolické církve	18
3.1.1 <i>Kontinuita a proměny v chápání pohlavnosti a manželství</i>	18
3.1.2 <i>Osobní řád pohlavnosti</i>	19
3.1.3 <i>Láska, trvalá věrnost a nerozlučitelné manželství</i>	21
3.1.4 <i>Manželská láska, plodnost a rodičovství</i>	24
3.2 Manželské soužití v pohledu pravoslavné církve	27
3.2.1 <i>Svätost manželství v pohledu pravoslavné církve</i>	27
3.2.2 <i>Dějiny uzavření sňatku podle pravoslavné liturgie</i>	28
3.3 Manželské soužití v pohledu Starokatolické církve	29
3.3.1 <i>Původ manželství v pohledu starokatolické církve</i>	29

3.3.2 Svátost manželství v pohledu starokatolické církve.....	30
3.4 Manželské soužití v pohledu Církve československé husitské.....	32
3.4.1 Uzavření svátosti manželství podle Církve československé husitské.....	32
3.5 Manželské soužití v pohledu Církve bratrské.....	33
3.5.1 Nerozlučitelnost manželství v církvi bratrské.....	33
3.6 Manželské soužití v pohledu církve Adventistů sedmého dne.....	35
3.6.1 Manželství a rodina.....	35
4. CHARAKTERISTIKA RODINNÉHO SOUŽITÍ.....	36
4.1 Individualistická teorie rodiny.....	36
4.2 Funkce rodiny.....	38
4.3 Jaké úkoly plní rodina?.....	39
5. INTERVENCE A PODPORA SOUČASNÉ SPOLEČNOSTI RODINÁM A NESEZDANÝM PÁRÚM.....	40
5.1 Profesionizovaná intervence do manželského konfliktu.....	40
5.2 Poradenský paradox.....	41
6. KOHABITACE – MANŽELSTVÍ DNEŠNÍ DOBY.....	42
6.1 Statistiky a čísla týkající se kohabitace v ČR.....	42
7. PRAKTICKÁ ČÁST.....	52
ZÁVĚR.....	70
SEZNAM LITERATURY.....	72
ABSTRAKT.....	76
ABSTRACT.....	77

Úvod

Současná společnost, ve které žijeme, vyznává poněkud rozdílné žebříčky hodnot, než společnost, ve které žili naši rodiče či prarodiče. Tyto hodnoty jsou podmíněny posunem našeho myšlení k modernímu chápání našeho života. Obklopují nás různé moderní fenomény, mezi které patří mimo jiné i nesezdané soužití. Před čtyřmi roky jsme se zabývali v bakalářské práci příčinami nesezdaného soužití. Vymezili jsme se pouze na vztahové problémy párů žijící v dlouhodobé kohabitaci.

Tato diplomová práce bude přibližovat tři hlavní cíle, a to:

1. Nastínit pohled na nesezdané soužití.
2. Podle dostupných materiálů poukázat na stanovisko k manželskému soužití v dokumentech křesťanských církví.
3. Cílem je, jak již plyne z názvu, pomocí dotazníkového průzkumu ukázat, jak na tento moderní fenomén nahlízejí členové vybraných křesťanských církví.

Je rozdělena do sedmi hlavních kapitol. Prvních šest je teoretických a kapitola sedmá přináší již zmíněný průzkum.

V první kapitole, která bude jakýmsi vstupem, si vysvětlíme některé pojmy, které souvisí s touto prací. Text nás uvede do celé problematiky z hlediska antropologického a etnologického.

V druhé kapitole se budeme zabývat obecně soužitím párů z pohledu antropologie, tedy vývoje lidského rodu. Ukážeme si, jak muž už v prvobytně pospolné společnosti vytvářel společenství se ženou, zakládal rodinu a manželství. Soužití muže a ženy v průběhu dějin prošlo vývojem a krizemi, které se lidé, žijící v párech, snažili překonat. Tato kapitola provede ve stručnosti čtenáře tímto antropologickým vývojem manželství.

Třetí kapitola nastiňuje křesťanský pohled na manželské soužití. Poukazuje na smysl lidské pohlavnosti, zodpovědné rodičovství a zejména i na zaměřenost lidského života v oblasti pohlavnosti. Za hlavní cíl si klade ukázat čtenáři, jaké hodnoty a krásu přináší manželství a rodina. Jako faktografický podklad jsou zde použity zejména dokumenty II. Vat. Koncilu, dokumenty a prohlášení mimokatolických církví a výpovědi o partnerském soužití muže a ženy vycházející z Písma svatého. Tato kapitola bude představovat jednu ze stěžejních částí celé diplomové práce.

Ve čtvrté kapitole se budeme věnovat charakteristice rodinného soužití. Dozvíme se, jaké úkoly plní rodina nebo jaké základní funkce má rodina zastávat.

V páté kapitole se dozvíme ve stručnosti o intervenci a pomoci nesezdaným párům a manželům ze strany společnosti. Seznámíme se s tím, jak společnost využívá své prostředky v souvislosti s poskytováním rad rodinám, mladým párům a manželům.

V předposlední kapitole je uveden průzkum, který má stručně v číslech ukázat na rostoucí trend ke kohabitaci ve společnosti. Je rozdělen do několika částí. Z různých pohledů a hledisek srovnává, jak se v průběhu posledního desetiletí dynamicky vyvíjel počet a stav kohabituujících na území ČR.

Poslední kapitola představuje praktickou část, kde se budeme moci dozvědět, jak dnešní křesťané pohlížejí na fenomén nesezdaného soužití. Nelze relevantně vyvozovat hodnotící závěry z daného šetření, protože v něm není vyvážený stav respondentů z jednotlivých církví a současně zde hrají roli i jiná hlediska, například věkové diference.

1. POHLAVÍ A PŘÍBUZENSTVÍ

1.1 Pohlaví, příbuzenství a vztah muže a ženy

Vztah mezi osobami, které mají společného alespoň jednoho předka, představuje určitý biologický vztah, který existuje mezi pokrevně spjatými osobami. Má určitý sociální smysl, který se mění podle sledované společnosti. Nejdůležitější vztah, je vztah mezi rodiči a dětmi. Obecně se pokládá poměr rodičů k dětem za tzv. genealogický vztah. Tento vztah je příbuzenství dítěte alespoň k jednomu z rodičů.¹

Příbuzenství nepokrevní je příbuzenství, které je spřízněné na základě sňatku. Toto příbuzenství se týká všech osob, mezi kterými vzniká příbuzenský vztah, který není založený na pokrevním poutu, ale jako důsledek sňatku.²

---

¹ Srov. VODÁKOVÁ, A. *Sociální a kulturní antropologie*, Str. 102.

² Tamtéž str. 103.

1.2 Od klanů k věkovým kategoriím

První obyvatelé Země žili v rodech, které se sdružovaly v klany. Klany mohou existovat i bez rodů. Ty zasahují do všech úrovní sociálního života, např. rezidence (usídlení) sociální stratifikace, distribuce zdrojů i lidí. Rod se vyznačoval velmi silnou sociální jednotou. Vznikala zde silná soudržnost, právě díky pokrevnímu příbuzenství.³ Funkcionalističtí antropologové kladli velký důraz na organizaci do rodů, právě díky poznatkům o afrických společnostech. Silná rivalita a konflikty mohly vést k segmentaci a tyto vytvořené segmenty mohly tvořit samostatné rody.

Ukazuje se, že věk je stejně tak důležitý, jako pohlaví pro pochopení sociální organizace rodu. Starci v něm prezentovali přirozenou autoritu. Dále zde existovalo přirozené právo autority starších dětí nad mladšími. Lze konstatovat, že od okamžiku narození, patří jedinec k určité věkové třídě, s níž přechází od jednoho stupně k dalšímu. Takové systémy podtrhují význam kolektivní organizace a mají funkci donucovací i polarizující,⁴ „která socializuje mladší, a také znemožňuje starším si udržovat nastálo vliv na společenské dění.“⁵

---

³ Srov. COPANS, J. *Základy antropologie a etnologie*, str. 55.

⁴ Srov. Tamtéž str. 55. – 57.

⁵ Tamtéž, citace str. 57.

2. DĚJINNÝ VÝVOJ TRADIČNÍHO MANŽELSTVÍ

2.1 Vznik manželství a rodiny ve společnosti prvobytně pospolné

Existuje málo důkazů o tom, v jakých organizačních strukturách žili předkové dnešního člověka po dlouhé období, ve kterém se uskutečňovala proměna od nižšího stupně vývoje k vyššímu, a ještě méně víme o tom, jak se mezi nimi realizovaly funkce, které později náležely rodině. Přirozeně nejsou v tomto směru žádné písemné zprávy ani materiální pozůstatky, jež by dovolovaly vyslovit o tom nějaké pravděpodobné domněnky. V závěrech se nemůžeme opřít ani o úsudek o nejstarších formách soužití lidských individuí, podle analogie ze způsobu života obvyklého u živočichů, kteří jsou v říši přírody člověku nejbližší.⁶

Rody jsou už vyvinuté celky, ve kterých se projevuje vnitřní diferenciaci, spojená patrně s dělbou práce na fyziologickém podkladě, která při nových, náročnějších úkonech, nutných k opatření výživy, musela nutně nastoupit. Rody se začínají také při sexuálním styku rozdělovat na skupiny, uvnitř kterých je sexuální styk neomezený, avšak navenek mezi příslušníky takových skupin přestává být obvyklý. Vzniká tím uvnitř rodu první manželská forma, tzv. manželství skupinové. Skupinové manželství vznikalo sloučením několika rodů, které se stýkaly za účelem sexuálního styku a reprodukce. Původně bylo takových manželských skupin uvnitř rodu jen několik. Podle jakých kritérií se seskupovaly, není možné upřesnit. Snad odpovídaly jednotlivým generacím. Jisté je, že se soužití muže a ženy v těchto podmínkách omezovalo pouze na funkci sexuální. Výchovu dětí, přípravu pokrmů k jídlu, zhotovování oděvů atd. obstarával již větší rodový kolektiv. Skupiny mužů a žen, které se spojovaly k pohlavnímu styku, žily v uzavřeném kolektivu a sňatky se skupinami z jiných takových kolektivů nebyly obvyklé.

---

⁶ Srov. KLABOUCH, J. *Manželství a rodina v minulosti*, str. 10.

U všech forem skupinového manželství, stejně tak, jako v době promiskuity prvotní hordy, kdy docházelo k neomezenému pohlavnímu styku mezi větším počtem mužů a žen, nebyl nikdy znám určitě otec. Matka sama pak sice rozlišovala své děti od dětí ostatních žen, ale ani mateřský vztah neměl větší společenský význam, protože výchovu i výživu dětí zajišťoval celý rodový kolektiv pro všechny děti stejně. Soustava mateřského příbuzenství trvá nezměněna i v době, kdy se jako výsledek vnitřního vývoje skupinového manželství vyvinulo manželství párové. Původně bylo rozdělení na manželské skupiny poměrně jednoduché. Vývoj skupinového manželství záležel však v tom, že se stále omezoval okruh osob, které spolu směly vcházet v manželství i uvnitř téže generace. Vzrůstaly totiž mezi členy rodu zábrany k sexuálnímu styku. Růst těchto zábran ve skupinovém manželství posiloval výše uvedené tendence, až se konečně delší dobu trvajícím spojení jednoho muže a jedné ženy stalo pravidlem.⁷

---

⁷ Srov. KLABOUCH, J. *Manželství a rodina v minulosti*, str. 25.

2.2 Manželství a rodina v otrokářské společnosti

Párové manželství při své volnosti vedle sebe dobře snášelo řadu pozůstatků skupinového manželství, které dovolovaly oběma manželům styk i s jinými partnery. U mnohých národů neexistovala ještě ani v této době jakákoli omezení v sexuálním styku. Např. v nejstarším období dějin Číny se scházely dívky s chlapci ze sousedních vesnic o jarních slavnostech v polích a obcovali spolu bez jakýchkoliv zábran. Čekalo-li pak děvče dítě, brali se při podzimních slavnostech a oznámili svůj sňatek pouze rodičům.

Podobná volnost předsvatebního styku panovala i u Keltů, mnoha praobyvatel Indie, Malajců, Indiánů a jiných národů, např. u Slovanů. Teprve sňatkem se realizovala moc muže nad ženou a začínala její povinnost věrnosti. Aby se žena mohla oddávat jen jednomu muži, musela se napřed po nějakou dobu oddávat všem mužům. Někde byly dívky posílány před provdáním do chrámu, kde se několik let oddávaly volné lásce, a teprve pak se směly vdát. Jinde bylo právo všech mužů na ženy symbolicky demonstrováno přímo ve svatebním rituálu: ženichovi přátelé, příbuzní, nebo zase úřední funkcionáři nebo pohanští kněží vykonali defloraci nevěsty za všechny muže dohromady, a teprve pak se směla stát právoplatnou manželkou ženicha.

Naopak poměrná rovnost postavení obou pohlaví se nacházela v Egyptě, kde byla zachována po celou dobu trvání této civilizace. Postavení žen se během doby zhoršilo jen nepatrně. Ženy ve starém Egyptě nezaujímaly v rodině i ve společnosti podřadné místo. Byly vychovávány stejně jako chlapci a vzděláním nezůstávaly za muži. Samostatně uzavíraly svatební smlouvy, vládly svým majetkem a účastnily se i po provdání společenského života stejně jako muži. Poměr mužů k ženám byl zdvořilý. Erotická kultura dosáhla vysokého stupně. Egyptské ženy jsou opěvovány v rozsáhlé milostné poezii. Zprávy o poměrně dobrém postavení žen můžeme najít i v nejstarších pramenech Mezopotámie, kde jsou ženám např. vůči dětem přiznávána práva, jaká měli otcové.⁸ Podobné formy

---

⁸ Srov. KLABOUCH, J. *Manželství a rodina v minulosti*, str. 31.

měla monogamie původně i u starých Římanů v době, kdy v Římě vznikala raná otrokářská společnost.

Když se dokončoval proces rozpadu rodové občiny, představoval římský svazek mužů a žen jednotlivé rodiny (familie). Otec (pater familias) byl jediným neomezeným vlastníkem půdy, dobytka, všeho hospodářského náčiní i otroků. Zbylá rodová pouta neměla již velký význam. Postavení svobodných příslušníků rodiny se nelišilo v podstatě od postavení otroků. Pater familias měl nad nimi neomezenou moc a mohl je nejen prodat do otroctví, ale i usmrtit bez jakýchkoliv důsledků. Máme zde před sebou patriarchální monogamní rodinu, jejíž všechny rysy jsou klasicky vyvinuty. Tuhé patriarchální poměry se však začaly zmírňovat současně s tím, jak se z primitivní agrární komunity stával rozvinutý otrokářský velestát. Manželství s plnými právními účinky bylo v římském právu možné jen mezi plnoprávními a dospělými občany, jestliže nebyly mezi nimi manželské překážky. Vznik manželství absolutně vylučovala impotence, trvající jiný manželský svazek a od principátu též vojenský stav. Překážkami bylo pokrevní příbuzenství v přímé linii, v pobočné linii mezi sourozenci a mezi strýcem a neteří, švagrovství, různost společenského stavu a cizoložství. Sňatek, který byl uzavřen při existenci takových překážek, byl neplatný. Manželství definovali římstí právníci jako trvalé a úplné společenství života muže a ženy, jehož účelem je zplodění dětí. Vůle manželů žít v takovém společenství, jež se musela projevit určitými objektivními znaky (muž uvedl ženu do svého domu a přiznával jí postavení matky svých dětí ve společenském životě), byla základní skutečností, jejíž existence rozhodovala o vzniku i trvání manželství.⁹

V době klasického Říma bylo už tedy možné i manželství bez mužovy moci nad ženou. V této době bylo ovšem už i postavení manželek uvolněno natolik, že tu nebyly podstatné rozdíly. Již zákon XII. z poloviny 5. stol. př. n. l. odňal manželům právo ženu usmrtit a později i k přísnějšímu potrestání musel mít muž souhlas blízkých příbuzných. Zmírňování mužovy moci nad ženou se projevilo

---

⁹ Srov. KLABOUCH, J. *Manželství a rodina v minulosti*, str. 33.

také v důležité otázce ukončení manželství. Staří Římané, kteří si žen jen aspoň trochu vážili, přiznávali zásadně kterémukoliv z manželů právo ukončit manželství z jakýchkoliv důvodů buď vzájemnou dohodou nebo jen jednostranným ústním či písemným prohlášením. Manželství zanikalo prostě přerušením manželského soužití. Docházelo k tomu také bez vůle manželů, např. válečným zajetím nebo deportací jednoho z nich. Setrvání v manželství nesmělo být zajišťováno ani zvláštními smlouvami, a teprve křesťanští císaři začali připouštět rozvody jen z určitých důvodů. Ve skutečnosti ovšem manželka, která byla v manželově moci, své právo k rozvodu uplatnit nemohla, protože manžel disponoval její osobou, měl právo ji dát přivést nazpět, jestliže mu utekla, a mohl ji v rozvázání manželství zabránit.

Sňatek se u Římanů konal zhruba mezi 14. – 18. rokem. Sňatku předcházely zasnuby. Pokud někdo ze snoubenců odstoupil od plánovaného sňatku, musel v případě újmy druhé straně nahradit škodu. Muži si dovedli udržet poslušnost svých manželek a od přísných manželů byly neposlušné ženy i tělesně trestány.¹⁰

Postavení žen v otrokářské společnosti nebylo optimální. Převaha muže a jeho práv mu přiznávala vládu nad ženou a muž mohl svobodně rozhodovat o jejím osudu. Vývoj rodiny a manželského svazku ve feudální společnosti se poněkud změnil.

---

¹⁰ Srov. KLABOUC, J. *Manželství a rodina v minulosti*, str. 39.

2.3 Manželství a rodina ve feudalismu

Zápas feudalismu s otrokářským zřízením starověkého Říma trval asi dvě století, až postupně feudalismus prokázal svoji převahu a úplně toto zřízení vytlačil. V různých částech světa vypadalo raně feudální zřízení a manželské soužití poněkud různě. My se soustředíme pouze na evropský kontinent a ukážeme si, jak toto zřízení a příchod křesťanství ovlivnily život rodiny a manželů.

Monogamní manželství a patriarchální rodina převládla také v evropské feudální společnosti a její základní vztahy se stabilizovaly i v jejím manželském a rodinném právu. Feudalismus vznikl na území římské říše rozkladem otrokářského zřízení tak, že kolóni a otroci usazení na tomto území se dostali do postavení feudálních nevolníků. Germáni a Slované, kteří se při stěhování národů usídlili po Evropě, zakládali feudální státy na svém domovském území a pomáhali dokončit proces feudalizace i v románské Evropě. Proces vzniku feudalismu, který se započal někdy v 2. – 4. století v římské říši, byl do 13. stol. i na periferiích Evropy dokončen. S postupujícím rozkladem prvobytně pospolných vztahů, se vznikem tříd a soukromého majetku se posilovaly patriarchální prvky rodinného zřízení, a vytvářela se diference u různých rodících se společenských tříd.¹¹ U vládnoucí vrstvy, z níž se zrodila třída feudální, převládala ještě v 6. a 7. století patriarchální velkorodina s mnohoženstvím a sexuální nevázaností mužů, zatímco se utužovala povinnost věrnosti žen. Naproti tomu nelze mluvit o širších rodinných svazcích u závislého obyvatelstva. Vznikající skupiny nevolníků žili v párech, jež byly podrobeny dispozicím velmože, který je ovládal. Pro další vývoj manželství a rodiny v evropské feudální společnosti bylo charakteristické všestranné uspořádání manželských poměrů a poměrů mezi rodiči a dětmi.

Evropské národy uzavíraly manželství každý podle svých obyčejů ještě dlouho po přijetí křesťanství. Teprve po uzavření sňatku odcházeli snoubenci do kostela požádat o požehnání a později byl konán i svatební obřad před kostelem.

---

¹¹ Srov. KLABOUC, J. *Manželství a rodina v minulosti*, str. 57.

Pouze však proto, že se tam soustřeďovalo mnoho lidí a že tím sňatek získával publicitu. Přítomnost kněze, nebo dokonce jeho spolupůsobení při obřadu nebylo třeba.¹²

Prosazování křesťanských manželských zásad se stalo předmětem třenic a rozbrojů. Omezení na jednu ženu, zákaz předsvatebních sexuálních styků, povinnost věrnosti pro muže stejně jako pro ženu, zákaz zapuzování manželek, zdrženlivost v sexuálních stycích a omezení libovůle při výběru ženy, to vše byly zásady, jež stály v rozporu s dosavadním způsobem života právě u vládnoucích tříd feudálních států.¹³ Můžeme tedy říci, že křesťanství středověku značně ovlivnilo jak manželský život, tak i život rodinných příslušníků. Muž i žena měli stejná práva, která jim umožňovala podílet se na výchově dětí, a dalších činnostech, které mohli společně vykonávat.¹⁴

---

¹² Srov. KLABOUCH, J. *Manželství a rodina v minulosti*, str. 58. – 59.

¹³ Srov. KLABOUCH, J. *Manželství a rodina v minulosti*, str. 59. – 60.

¹⁴ Srov. Tamtéž

2.4 Manželství a rodina v dalším dějinném vývoji do současnosti

Zmiňme se ještě o vývoji rodinného života v novověku. Sociolog Lawrence Stone se zabýval historickou sociologií a sledoval vývoj rodinného života v Evropě od tradičních forem až po moderní. V období od 16. do 19. století rozlišil tři fáze.

V první fázi převládaly rodiny, které žily v malých domácnostech, ale současně udržovaly úzké kontakty se svými příbuznými. Citový prožitek a sounáležitost nebyl ani normou a lidé o něj ani moc neusilovali. Sexuální styk v manželství byl považován spíše za nutnost ke zplození dětí než za zdroj rozkoše.

Druhá fáze se vyskytovala od první poloviny 17. století do počátku 18. století. Rodina se vymezila na vzájemné meziosobní vztahy a rodinné vztahy se odlišily ve vztahu k širší rodině. Byl kladen větší důraz na mateřskou a rodičovskou lásku, zvyšovaly se i pravomoci otce.

Třetí fáze je obrazem dnešní západní rodiny, kdy se rodina těší značné míře soukromí a vytváří se citový individualismus. V této fázi se vytvářejí manželské vztahy na základě osobní volby. Je už odděleno pracoviště a domov a ten se stává ne místem výroby, ale místem spotřeby.¹⁴

---

¹⁴ Srov. GIDDENS, A. *Sociologie*, str. 157. – 158.

3. KŘESŤANSKÉ CHÁPÁNÍ MANŽELSKÉHO SOUŽITÍ

3.1 Manželské soužití v pohledu Římskokatolické církve

3.1.1 Kontinuita a proměny v chápání pohlavnosti a manželství

Desatero obsahuje dvě příkázání, šesté a deváté, které jsou směrnicí pro oblast pohlavnosti a manželství. Znění obou příkázání v 2. a 5. knize Mojžíšově se shoduje. „*Nesesmilníš*“ (Ex 20, 14.; Dt 5, 18)

„*Nebudeš dychtit po ženě svého bližního*“ (Ex 20, 17.; Dt 5, 21).

V páté knize Mojžíšově je před zákazem dychtit po ženě svého bližního zákaz žádat po domě svého bližního. Důvod pro rozdílné řazení lze vidět v tom, že „v rané době Izraele byla ještě žena považována za vlastnictví muže a byla proto zahrnuta v druhé knize Mojžíšově do zákazu „dychtit po majetku bližního.“¹⁵ Porušením těchto dvou příkázání dochází k porušení mravního rámce vztahu mezi mužem a ženou.¹⁶ „Podle znění příkázání jde především o postoje a způsoby chování, které se vztahují na manželství v rámci sociálního řádu. Sociální řád měl zajišťovat existenci rodin (popř. příbuzenstev) a právo žen a dětí na život. Kromě toho mají obě dvě příkázání také základní význam pro mravní orientaci obou pohlaví vůbec, nezávisle na manželství.“¹⁷ Nový zákon potvrzuje a umocňuje Boží řád stvoření, ve kterém náleží muži i ženě stejná důstojnost. Muž i žena jsou stvořeni Bohem. Stejnou měrou přebírají zodpovědnost za své manželství. „Pohled víry a rozumu se odráží v tom, že trvalá a neodvolatelná věrnost nejhluběji odpovídá důstojnému vztahu pohlaví. Vzájemné spojení lásky a věrnosti vylučuje pohlavní vztahy a sexuální způsoby chování, které odporují daným cílům lidské pohlavnosti.“¹⁸ Mnoho lidí v dnešní době již nepovažuje manželství za jedinou platnou formu soužití muže a ženy.

---

¹⁵ *Život z víry*, Citace. Str. 248.

¹⁶ Srov. *Život z víry*, str. 248.

¹⁷ Citace. Tamtéž

¹⁸ *Život z víry*, citace str. 249.

3.1.2 Osobní řád pohlavnosti

„Pohlavnost není jen vedlejší projev lidské tělesnosti. V naší tělesně-duchovní jednotě je určujícím faktorem.“¹⁹ Pohlavnost je formována již v nejstarším stadiu prenatalního vývoje. V průběhu života dochází k jejímu biologickému utváření v souhře vrozených dispozic, hormonální výbavy a procesů probíhajících v mozku.²⁰

Aby člověk našel sebe sama, musí se také vypořádat z danostmi, které určují jeho pohlavní identitu. To je záležitost nejen biologických, ale i socio-kulturních vlivů. Před těmito vlivy stojí člověk ve své svobodě.²¹ „Tak se pohlavnost stává skutečností, která zahrnuje celého člověka.“²² Pohlaví jsou navzájem sami sobě přiřazeny. Může ale dojít i k nebezpečnému zotročování pohlavnosti, sexuálního zneužívání, utlačování ženy mužem a obráceně a nebezpečnému vykořisťování.²³ „V důsledku prvotního hříchu (Gn 3) existuje nesoulad mezi pohlavími. Bible ho nezamlčuje, je zmiňována žádostivost krále Davida, který touží po cizí ženě (2 S 11, 1-27), pokus Potifarovy ženy svést Josefa (Gn 39, 7-18), provinění Amnóna na jeho nevlastní sestře Tamaře (2 S 13, 1-22) a různé druhy neřesti a smilstva, o kterých mluví svatý Pavel v listě Římanům a v seznamech neřestí.“²⁴

I dnes se s těmito hříchy setkáváme. K lidskému utváření pohlavnosti patří respekt k intimitě sexuality jak u sebe tak i u druhých. Člověk na rozdíl od zvířat chápe pocit studu a zná tento pocit. Je zpravidla určován normami kulturního prostředí. Smyslem studu a stydlivosti je úcta k sobě samému i k druhým. Každý má nárok na to, aby si zachoval svoji duševní i tělesnou intimitu.²⁵ „Stejně tak jako nechce být člověk vystaven pohledům ostatních, tak nesmí ani ve své nestoudnosti provokovat ostatní a chovat se k nim urážlivě.“²⁶ Takové jednání

---

¹⁹ *Život z víry*, citace str. 249.

²⁰ Srov. *Život z víry*, str. 250.

²¹ Srov. Tamtéž.

²² *Život z víry*, citace str. 250.

²³ Srov. *Život z víry*, str. 250.

²⁴ *Život z víry*, citace str. 251.

²⁵ Srov. *Život z víry*, str. 252.

²⁶ *Život z víry*, citace str. 252.

zraňuje lidskou důstojnost, také některé podoby nahoty mohou i nevědomě sexuálně provokovat.

Jestliže chce člověk svoji sexualitu správně utvářet, musí mít mravní povědomí o tom, co je dobré a co zlé (srov. Žd 5,4) Ke správnému utváření sexuality nepatří ani její potlačování, ale ani její nekontrolovatelné spouštění. Aby byla zdravě a dobře utvářena, musí odpovídat vývojovým stupňům života člověka, či spíše jejich mravním úkolům. Jinak se bude projevovat v mládí, jinak v pubertě, v přátelství či manželství. Jinak v dospělosti a jinak ve stáří. Rozvoj sexuality ovlivňuje řada faktorů a vlivů. Nejvíce ale výchova a vliv rodičů, vlivy společnosti, náboženská a mravní výchova. Aby se sexuální výchova nejlépe zdařila, je dobré vytvořit pro dítě prostředí, které zprostředkovává bezpečí a důvěru. Rodiče a vychovatelé mohou svým vztahem k dětem, stejně jako osobním příkladem přispět k tomu, aby děti získaly pozitivní vztah k sobě i k druhým lidem. Vymezení se na pouhé biologické informace nestačí: musí být začleněny do výchovy, která je důležitým aspektem úspěchu vývoje zdravé sexuality. Ve víře v Boha lze chápat sexualitu jako dar Boží lásky.

3.1.3 *Láska, trvalá věrnost a nerozlučitelné manželství*

Nikdo nemůže žít bez lásky. Člověk zůstává sám sobě nepochopitelnou bytostí, jeho život je beze smyslu, jestliže mu není zjevena láska, nesetká se s ní, nepozná ji a neosvojí si ji, jestliže se na ni činorodě nepodílí (srov. RH 10).

„Když tvoří Bůh člověka podle svého obrazu a udržuje ho ustavičně v bytí, vkládá do lidské přirozenosti také mužské a ženské povolání a zároveň i schopnost a odpovědnost k lásce a společnosti“ (FC 11)

Láska mezi mužem a ženou se projevuje obdivem krásy toho druhého, obdivem, či laskavostí, kterou si navzájem projevují ve svém vztahu. V Bibli se hovoří na mnoha místech o těchto setkáváních muže a ženy. (srov. Gn 2, 23) Zvláště pak v knize „*Píseň písní*“, kde se nezaújatě a obsáhle mluví o spojení lásky muže a ženy. (srov. Př 5, 18-20., Kaz 9,9). Dále prorocký výklad ve Starém zákoně, kde si Bůh zasnoubí svůj lid jako svazek lásky a manželství. Boží výrok: „*Zasnoubím si tě navěky, zasnoubím si tě spravedlností a právem, milosrdenstvím a slitováním, zasnoubím si tě věrností a poznáš Hospodina*“²⁷

Manželská láska se může naplňovat pouze bezpodmínečnou věrností, která je nejen důkazem lásky, ale také důkazem vzájemné solidarity mezi manžely, kdy se v jejich slibu věrnosti naplňuje jejich vzájemná úcta. Svojí věrností též napodobují příslib věrnosti Krista vůči člověku. Katolická víra učí, že svátostné manželství je svazkem, ve kterém je zvláštním způsobem představována láska Ježíše Krista k jeho církvi. „Vtělením, smrtí a zmrtvýchvstáním se Kristus daroval své církvi a vydal se za ni.“²⁸ Křesťanské manželství je nerozlučitelné. Tato nerozlučitelnost je chápána jak zevnitř (manželé se nemohou rozvést), a také z venku (žádná jiná moc manželství nemůže zrušit.)

---

²⁷ Srov *Život z víry*, str. 252.

²⁸ *Život z víry*, Citace str. 255.

Manželství se může dostat často i do vážné krize. To postihuje nejen manžele, ale i samotnou církev. Pokud tito manželé nenajdou k sobě cestu a nesmíří se, dostanou se do odloučení. Odloučení muže od ženy má za následek i sociální dopady. U mnohých rozvedených manželství se může po čase ukázat, že se jednalo o církevně neplatné manželství. Důvodů, pro zneplatnění manželství je mnoho. Další rozvedení později uzavírají civilní sňatky. Ti, kteří zůstanou sami, se mají dále podílet na životě církve a je dobré, aby přijímali svátosti a byli posilováni z darů, které jim církev nabízí.²⁹

Rozvedení křesťané, kteří uzavřou nový civilní sňatek, se mnohdy cítí být vyloučení z církve, i když před rozvodem byla církev jejich domovem. Samozřejmě nejsou vyloučení z církve, dokonce jsou povoláni, aby se účastnili na životě církevního společenství, výchovy dětí a jiných křesťanských aktivit.³⁰

Před delší dobou otevřela katolická církev cestu k eucharistické účasti i rozvedeným, kteří uzavřeli nový civilní sňatek. Tito věřící (nově sezdaní) musí ale ve svém životě žít spolu jako bratr a sestra. To je samozřejmě velmi obtížné a zvláště pak pro mladé lidi. Takto žijících křesťanů si církev velmi váží a všemožně je podporuje.³¹

Duchovní správci si mají rozvedených zvláště všímat a každou situaci posuzovat individuálně, s přihlédnutím na dané okolnosti. Při hledání konkrétní pomoci,³² *„jsou pro lásku k pravdě povinni dobře rozlišovat různé situace. Je rozdíl, jestli někdo přes upřímnou snahu zachránit dřívější manželství byl zcela nespravedlivě opuštěn, anebo jestli někdo rozvrátil církevně platné manželství svou těžkou vinou. Opět jiní uzavřeli nový sňatek s ohledem na výchovu dětí a mnohdy jsou ve svědomí subjektivně přesvědčeni, že dřívější, nenapravitelné rozbité manželství nebylo nikdy platné“* (FC 84).

---

²⁹ Srov. *Život z víry*, str. 255.

³⁰ Srov. *Život z víry*, str. 256.

³¹ Srov. Tamtéž.

³² Srov. *Život z víry*, str. 256.

Duchovní má poukázat a poučit věřící o právních možnostech řešení jejich situace. V žádném případě by ale nemělo dojít k tomu, aby se křesťané dostali do zmatku a omylu ohledně nerozlučitelnosti manželství. Smilstvo a manželská nevěra byly vždy považovány za tzv. kapitální hříchy společně s vraždou a odpadnutím od víry. Církev si je tohoto vědoma a sama se snaží ubránit učení o manželské nerozlučitelnosti.³³

---

³³ Srov. *Život z víry*, str. 256-7.

3.1.4 Manželská láska, plodnost a rodičovství

Láska mezi manžely může být plodná různým způsobem. Ovocem vzájemného se odevzdání mezi manžely je společný život, ve kterém se zdokonalují a vyžívají.³⁴

„Pán ozdravil, zdokonalil a povýšil tuto lásku zvláštním darem své milosti a lásky. Taková láska spojující lidské s božským přivádí manžele k svobodnému vzájemnému darování, ověřovanému něžným citem i činem a prostupuje celý jejich život: ba právě svým velkodušným projevováním se láska zdokonaluje a roste“ (GS 49).

Manželství je zvláštním způsobem povolání, kde mají partneři ve své vzájemné úctě a lásce přebrat úkol rodičovství. Tento úkol na sebe oba partneři přebírají a stávají se ve svém svobodném souhlasu rodiči. Rodičovství je plán Stvořitele, který muži a ženě propůjčil *„zvláštní účast na svém díle stvoření“* (GS 50).³⁵ Jako Bůh povolává muže a ženu, aby se vzájemně doplňovali, pověřuje člověka také k úkolu utvářet svět a podmanit si ho.

„A Bůh jim požehnal a řekl jim: „ Plodte a množte se a naplňte zemi. Podmaňte ji a panujte nad mořskými rybami, nad nebeským ptactvem, nade vším živým, co se na zemi hýbe“ (Gn 1, 28).

Tvůrčí Boží láska chce být patrná v tvůrčí lásce člověka:

„Manželé vědí, že plněním úkolu dávat život a vychovávat... se stávají spolupracovníky lásky Boha Stvořitele a jakoby jejími tlumočníky“ (GS 50).

Děti dávají životu manželů nový rozměr. Stávají se součástí jejich života a mají radost z každého nového pokroku v jejich výchově. Mají radost, když dítě poprvé promluví, když začne chodit nebo když má úspěchy ve škole. Kde jsou

---

³⁴ Srov. *Život z víry*, str. 263.

³⁵ Srov. *Život z víry*, tamtéž.

rodiče v odpovědném rodičovství připraveni spolupracovat s Boží láskou, tam lze hovořit o odpovědném rodičovství.³⁶

Odpovědným rodičovstvím se podle křesťanského pojetí rozumí:

1. Prostor, kde je zodpovědně předáván život. Tímto místem se rozumí pouze manželství. Vlastním posláním manželů je „*plnění úkolu předávat život a vychovávat*“. (GS 50).

2. „*Pevné odhodlání manželů spolupracovat s láskou Stvořitele a Vykupitele*“ (GS 50). Jestliže se manželský pár skutečně miluje, bude jeho přirozenou touhou mít děti. Tyto děti tu nejsou jenom pro radost rodičům, ale mají i své nároky.³⁷ „Kdo chce darovat dítěti život, nejde v první řadě o splnění jeho přání, nýbrž mu musí jít o dítě samo. Jako věřící ví, že ano k dítěti vyrůstá z Božího ano k člověku a ke světu.“³⁸

3. Odpovědným rodičovstvím se konečně rozumí, že kdo chce mít děti, musí být schopen a ochoten zajistit jim přiměřené živobytí, vychovávat je a vzdělávat. Proto musí manželé „*plnit svůj úkol s lidskou a křesťanskou odpovědností. S vnímavou uctivostí vůči Bohu si vytvoří společnou dohodu a úsilím správný úsudek. Přitom přihlédnou jak k vlastnímu dobru, tak k dobru svých dětí – ať již narozených nebo v budoucnu předvídaných: uváží též hmotné i duchovní podmínky doby a své situace a budou mít konečně zřetel i na dobro rodinného společenství, světského společenství a církve. Tento úsudek si musí koneckonců udělat manželé před Bohem sami*“ (GS 50).

Mravní úsudek manželů před Bohem neplyne z jednohlasného určení o počtu dětí. Spíše se přihlíží na sociální, ekonomické, bytové či pracovní podmínky. Tyto podmínky jsou tedy podmíněny úsudkem, který lze obhájit i pro dobro dalších generací.

---

³⁶ Srov. *Život z víry*, str. 264.

³⁷ Srov. *Život z víry*, tamtéž.

³⁸ Citace. *Život z víry*, str. 264.

Rozhodnutí rodičů zřeknout se nebo odložit přijetí dalšího dítěte nesmí být v žádném případě projevem jejich libovůle.

„Křesťanští manželé tedy oslavují Stvořitele a usilují o dokonalost v Kristu, když s důvěrou v Boží prozřetelnost a s duchem oběti velkomyslně, s lidskou a křesťanskou odpovědností plní úkol plození. Z manželů, kteří takovým způsobem splňují Bohem svěřený úkol, je třeba zvláště připomenout ty, kteří po uvážené a společné dohodě velkodušně přijímají a náležitě vychovávají i početnější potomstvo“ (GS 50).

Manželé jsou církvi zvláštním způsobem povzbuzováni, aby darovali dětem život. Mnohé manželské páry jsou neplodné a pocíťují velké utrpení z této skutečnosti. Neplodnost není prokletí a hanbou, jak tomu bylo v mnoha starozákonních představách, nýbrž Boží milost platí vždy a bez podmínek pro každé manželství. Manželé, kteří jsou neplodní, mohou přijmout děti formou adopce nebo převzít zvláštní služby v církvi a společnosti.³⁹

---

³⁹ Srov. *Život z víry*, str. 265.

3.2 Manželské soužití v pohledu pravoslavné církve

3.2.1 Svátost manželství v pohledu pravoslavné církve

Podle oficiálního stanoviska pravoslavné církve každé manželství, které je uzavřeno s požehnáním, je svátostné. Každá svátost nám představuje člověka nejen jako tvora rozumného, společenského apod., ale hlavně jako obyvatele království nebeského. Celý lidský život a jeho nejdůležitější momenty jsou vztaženy k věčnosti a k Bohu. Přestože v dnešním obřadu není zcela zjevné sepjetí manželství a eucharistie, je s ní těsně spjata a jeho pochopení bez vztahu k eucharistii nelze dosáhnout.⁴⁰

Z biblických spisů Nového zákona je zřejmé, že manželství neslouží pouze pro plození potomstva, ale je charakteristické svým přesahem, kdy manželé svým vzájemným obdarováním, nejen tělesného, rostou v lásce ke Kristu. Jejich vzájemná úcta a láska je chápána jako věčně trvajícím hodnota. Pro pravoslavnou církev je manželství duchovním tajinou, od apoštola Pavla často vykládanou jako obraz Krista a církve. Je to svazek lásky, která má cíl v sobě samé a proměňuje tento svazek v nezničitelné spojení. Podle pravoslavného pojetí, je to spojení hluboce osobní, jehož hlavním posláním je dosažení plnosti v Bohu.⁴¹ Láska je tak formou milostiplného daru, který překonává hříšný stav rozdělení lidí a jejich egocentrického odosobnění. Manželství je podle apoštola Pavla a Jana Zlatoústého malá církev, která je proměněna eucharistií. Svátost manželství přijímají manželé po vyjádření vzájemného souhlasu skrze požehnání kněze a její završení se uskutečňuje v eucharistii. Manželé jsou tak dva lidé, kteří se sešli ve jménu Krista a on je uprostřed nich.⁴²

Podle pravoslavného pojetí si svátost neudělují manželé navzájem, ani kněz není nikdy udělovatelem svátosti, tím je Svatá Trojice. Ale na otázku, jak to je přesně, musíme odpovědět slovy apoštola Pavla z Ef 5,32: „je to velké tajemství které vztahují na Krista a na církev“ – je to veliké tajemství.

⁴⁰ Srov. MEYENDORF, J., *Marriage: An Orthodox Perspective*, Crestwood, str. 14 - 15.

⁴¹ Srov. EVDOKIMOV, P. *Prawoslawie*, str. 331.

⁴² Srov. Tamtéž.

3.2.2 Dějiny uzavření sňatku podle pravoslavné liturgie

V prvotní církvi směli vstupovat do manželství snoubenci, ne pouze z chtivosti, ale s požehnáním biskupa. Církev v té době tolerovala i občanský sňatek bez požehnání podle občanského pořádku. Do manželství směli vstupovat pouze svobodní občané. Až kolem roku 895, 89. novelou Lva Moudrého (889 – 912) bylo předepsáno uzavírat manželství pouze s církevním požehnáním.

Až do devátého století neměla církev oficiální obřad uzavření sňatku, jak ho chápeme dnes, který by byl uskutečňován mimo eucharistickou liturgii. Obvykle po uzavření civilního manželství, přistoupil křesťanský pár k přijímání a ona eucharistie byla pečetí manželství, které tak přijalo všechny povinnosti manželství křesťanského. Existovaly tři možnosti uzavření manželství, tedy skrze požehnání, obřad korunování, vyjádření souhlasu. Tyto tři možnosti nabízela sbírka právních předpisů Epanagógé, která upravovala vztahy církve a státu.⁴³

Po novele císaře Lva Moudrého, která ustanovovala, že manželství, které nepožehná církev „nebude považované za manželství“, byla nucena postupně církev z právních důvodů svazovat i ta manželství, která byla v rozporu s křesťanskými zásadami. Protože tato manželství nemohla být požehnána během eucharistické liturgie, začal se vyvíjet obřad oddělený od liturgie. Od 13. Století se svátost manželství konala odděleně. Přesto v případech, kdy to neodporovalo pravidlům, bylo do 15. stol. podáváno („předem posvěcené“) přijímání.⁴⁴

---

⁴³Srov. tamtéž str. 31.

⁴⁴Srov. KOMARIK, P. *Základné svaté tajiny pravoslávnej cirkvi*, str. 133.

3.3 Manželské soužití v pohledu Starokatolické církve

3.3.1 Původ manželství v pohledu Starokatolické církve

Záměr Boha Otce při stvoření člověka, jak se ukazuje v knize Genesis, bylo spojení prvního člověka Adama s ženou Evou a dát jim úplné společenství. Ve Starozákonních spisech je možné se dočíst o polygamních úchylkách, které nesměřovaly k naplnění manželství v Božím záměru. Hlavním záměrem bylo pložení, kterému bylo víceméně podřízeno manželství. Výlučné jednoženství existuje počínaje Izákem (Gn 25, 19-28) a Josefem (Gn 41, 50), přes Ezechiela (Ez 24, 15-18), Joba (Jb 2, 9n) až po Juditu a Tobiáše. V mudroslovných knihách Starého zákona je pojednáno o radostech a strastech monogamního manželství a v Písni písní jde o monogamní vztah. V Ježíšově době je už monogamní manželství pravidlem.⁴⁵

V Novém zákoně se Ježíš obrací k původnímu záměru Boha Stvořitele, který povolal člověka ke společenství se ženou. Tím je symbolicky vyjádřena nerozlučitelnost manželského svazku. Stejně tak Ježíš prosazuje milosrdenství k člověku, který zhřešil, když se setkává při svém působení s cizoložnou ženou.⁴⁶

---

⁴⁵ Srov. "To, co všichni a všude věřili" in *Communio* 3, 4/05.

Online dostupné na : <http://www.starokatolici.cz/o-nas/cemu-verime/svatosti/manzelstvi/>

⁴⁶ Srov. Tamtéž.

3.3.2 Svátost manželství v pohledu Starokatolické církve

Jako svědectví pro ustanovení svátosti manželství Starokatolická církev uvádí Ef 5, 22-30. Je to však oprávněné jen relativně. Apoštol Pavel se na tomto místě zmiňuje o tom, že manželský svazek mezi mužem a ženou má být obrazem svazku mezi Kristem a církví, a označuje tento vztah za „velké tajemství“, za „*sacramentum magnum*“, jak to překládá Vulgata. Tím se však nemíní, že by bylo manželství „sakramentem“ v dnešním slova smyslu, nýbrž toto slovo se vztahuje v první řadě na církev, jejíž spojení s Kristem je velké tajemství – mystérium, a tím má být pak i manželství jako obraz tohoto spojení.⁴⁷

V pohledu Starokatolické církve není toto místo v Novém zákoně chápáno jako žádné ustanovení, nýbrž jako slova určující způsob, jakým je manželství zapojeno do řádu vykoupení. V této církvi se považuje za mnohem důležitější místo v Novém zákoně 1 K 7, 39: „*Žena je vázána zákonem, pokud žije její muž. Jestliže muž umře, je svobodná a může se vdát, za koho chce, ale jen v Kristu.*“ Toto rozhodnutí se má tedy ponechat ovdovělé, ale má se tak dít „*pouze v Pánu.*“⁴⁸

Starokatolická církev vnímá manželský sňatek jako projev vzájemného souhlasu dvou snoubenců. Tento souhlas vyjádří snoubenci na civilním úřadě vzájemným „ano“, které potom před oltářem opakují. Manželství se uskutečňuje církevním požehnáním a nikoli manželskou smlouvou. Odvolává se na učení některých teologů, mj. Melchiora Canuse (+1560), „který označil manželskou smlouvu za materii a požehnání „*benedictio*“ za formu. Tato teze se opírá o myšlenku Stvořitele o lidstvu. Bůh sám se stal zakladatelem spojení muže a ženy a člověk ve své svobodě odpovídá Bohu svým souhlasem. „Tento souhlas je formou svátosti, zatímco materií je vzájemné darování se v lásce – společný život ve všech jeho oblastech.“ Požehnání pro společný manželský život vyprošuje církev i pro manžele, kdy jeden je pokřtěný a druhý nepokřtěný.⁴⁹

---

⁴⁷ Srov. „*To, co všichni a všude věřili*“ in *Communio* 3, 4/05.

Online dostupné na: <http://www.starokatolici.cz/o-nas/cemu-verime/svatosti/manzelstvi/>

⁴⁸ Srov. Tamtéž

⁴⁹ Srov. Tamtéž

Podobně jako jiné církve, i Starokatolická církev chápe manželství jako nerozlučitelný svazek muže a ženy. Nicméně připouští, že může být Boží vůle ve vztahu nenaplněna. V analogii s východní praxí mluví o „smrti manželství“. Rozvod by neměl být nikdy normálním řešením, nýbrž pomoc v situaci, kdy už nelze očekávat další soužití manželů.⁵⁰

---

⁵⁰ Srov. *“To, co všichni a všude věřili”* in *Communio* 3, 4/05.
Online dostupné na: <http://www.starokatolici.cz/o-nas/cemu-verime/svatosti/manzelstvi/>

3.4 Manželské soužití v pohledu Církve československé husitské

3.4.1 Uzavření svátosti manželství podle Církve československé husitské

V pohledu Církve československé husitské je manželství společenství muže a ženy, kteří se zavazují před Bohem a před lidmi setrvat ve vzájemném partnerství po celý život.⁵¹

Podmínkou pro udělení svátosti manželství z hlediska CČSH je členství alespoň jednoho ze snoubenců v této církvi. V případě rozvedených nevyžaduje CČSH dispens, ale svátost pokání.⁵²

Velký důraz klade tato církev na přípravu obou snoubenců. Příprava se děje jednak před přijetím svátosti manželství, kdy s nimi duchovní podrobně hovoří o významu manželství, desateru, výchově dětí, životních hodnotách, výchově dětí a modlitbě, ale také po přijetí této svátosti. To je důležité zejména pro udržení vzájemných manželských hodnot a vytrvání v dobrém.⁵³

„Svátostný obřad konaný podle Agendy CČSH obsahuje slovo ustanovení manželství podle Písem (Mk 10, 6-9), modlitby zvěstování, vzájemné sliby, pití z kalicha a požehnání. Posílením manželského vztahu jsou i obřady s obnovením manželských slibů.“⁵⁴

Svátost manželství je uzavírána v samotném shromáždění, obvykle mimo liturgii. Pokud se tato svátost uzavírá v rámci Liturgie, je součástí svatebního obřadu také večeře Páně. Před uzavřením sňatku je také doporučena svátost pokání.⁵⁵

---

⁵¹ Srov. Pastorální pravidla ke svátostem, návrh pastoračně výchovného výboru VIII sněmu CČSH, září 2010

⁵² Srov. Tamtéž

⁵³ Srov. Tamtéž

⁵⁴ Citace tamtéž

⁵⁵ Srov. Pastorální pravidla ke svátostem, návrh pastoračně výchovného výboru VIII sněmu CČSH, září 2010

3.5 Manželské soužití v pohledu Církve bratrské

3.5.1 Nerozlučitelnost manželství v Církvi bratrské

Církev bratrská vnímá, stejně jako ostatní křesťanské církve, manželství, jako nerozlučitelný svazek muže a ženy. „Tento svazek může být rozvázán jedině smrtí jednoho z manželů (1K 7, 39). Svévolné porušení a rozloučení manželství je v rozporu s Božími řády. Pán Ježíš řekl: „*Kdokoli propustil by manželku svou, kromě příčiny cizoložstva, uvodí ji v cizoložstvo, a kdož propuštěnou pojme, cizoloží...*“ (Mt 5,32)⁵⁶

V Novém zákoně jsou popsány výjimky, kdy lze rozloučit manželství.

Prvním případem je manželská nevěra jednoho z partnerů. V úsilí o nápravu je dobré odpuštění a smíření. Pokud však manželská nevěra trvá i nadále, tato skutečnost manželství trvale ruší.⁵⁷

Druhým případem je, když nevěřící muž nebo žena nechce žít v manželství s věřícím. Apoštol Pavel k tomu říká: „*Má-li, který bratr manželku nevěřící, a ta povoluje být s ním, nepropouštěj ji. A má-li, která žena muže nevěřícího, a on chce být s ní, nepropouštěj ho. Posvěcen jest zajisté nevěřící muž pro ženu, a žena nevěřící jest posvěcena pro muže, sic jinak děti vaše nečisté byly, ale nyní svaté jsou. Pakli nevěřící odejít chce, nechť jde. Není otrokem bratr nebo sestra v takových věcech, ale ku pokoji povolal nás Bůh...*“ (1K 7,12nn).“ Podle apoštola Pavla nesmí být manželství zneužito k zotročení toho druhého, neboť Bůh povolal věřící k pokoji. Mohou se vyskytnout případy, kdy se věřícímu nepodaří získat nevěřícího na svou stranu pro unesitelné manželství. Pak zde platí Pavlova výjimka. Sem je však také nutno zařadit případy,⁵⁸ „kdy se jeden z věřících manželů projevuje zvláště hrubým anebo jinak zlým jednáním jako nevěřící.“⁵⁹

---

⁵⁶ Citace *Teologická stanoviska a doporučení*, Rady církve bratrské a studijního odboru.

⁵⁷ Srov. Tamtéž.

⁵⁸ Srov. Tamtéž.

⁵⁹ Citace tamtéž

Manželství může prodělat různé krize, které mohou vyústit až v rozvod. V tomto případě je zapotřebí zpytovat svědomí a činit pokání, protože rozvod se netýká jen manželů, ale postihuje i okolí tohoto páru. Nejvíce bolestně pociťují tuto skutečnost v rodině děti.⁶⁰

Církev bratrská chápe i z hlediska výše uvedených biblických výjimek, že každý nenese stejnou vinu na ztroskotaném manželství, a proto nelze uložit všem takto postiženým stejné břemeno, kterým by byl zákaz vstupu do druhého manželství.⁶¹ (Srov. 1K 7,9: „... nebo lépe jest v stav manželský vstoupit nežli pálit se.“)

---

⁶⁰ Srov. *Teologická stanoviska a doporučení*, Rady církve bratrské a studijního odboru.

⁶¹ Srov. Tamtéž

3.6 Manželské soužití v pohledu církve Adventistů sedmého dne

3.6.1 Manželství a rodina

„Manželství ustanovil Bůh v ráji a Pán Ježíš je potvrdil jako celoživotní spojení muže a ženy ve společenství lásky. Manželský slib činí křesťan jak Bohu, tak i svému životnímu partnerovi.“⁶² Podle pojetí církve Adventistů sedmého dne by měli do manželství vstupovat pouze snoubenci stejného vyznání.

„O rozvodu Ježíš Kristus učil, že ten, kdo se rozvádí (s výjimkou smilstva partnera) a uzavírá nový manželský svazek, dopouští se cizoložství.“ Církev chápe, že i když některé rodinné svazky nejsou ideální, tak manželé,⁶³ „kteří se odevzdávají jeden druhému, mohou pod vlivem Ducha svatého a církve dosáhnout jednoty lásky.“ Bůh žehná rodině a manželům a je v jeho záměru, aby si členové rodiny vzájemně pomáhali a rostli k úplné zralosti.

„Rodiče mají vést své děti, aby milovaly a poslouchaly Boha. Svým příkladem a slovy je mají učit, že Kristus je laskavý, vždy vlídný a starostlivý vychovatel, který si přeje, aby se staly údy jeho těla, členy Boží rodiny.“⁶⁴

---

⁶² Citace Základní věroučné výroky Církve adventistů sedmého dne, čl. 23 *Manželství a rodina*
Online dostupné na: <http://www.granosalis.cz/modules.php?name=News&file=article&sid=10823>

⁶³ Srov. tamtéž.

⁶⁴ Citace tamtéž.

4. CHARAKTERISTIKA RODINNÉHO SOUŽITÍ

4.1 Individualistická teorie rodiny

Pokles sňatečnosti a porodnosti v druhé polovině 90. let 20. století vyvolal živou diskuzi nad touto problematikou. Zejména také nad otázkou významu manželství a rodičovství pro současného mladého člověka.⁶⁵ Francois de Singly se od konce sedmdesátých let 20. století zabývá sociologií rodiny.

Tento sociolog pracuje s tzv. „*individualistickou tezí*“ sociologie rodiny É. Durkheima, P. Bourdieua a P. Bergera. Émile Durkheim zdůrazňuje ve své přednášce (*La famille conjugale* z roku 1892), že problémy rodiny se nemění a zůstávají snad sto let stejné, spíše se jedná o dvě nové základní charakteristiky.

A sice o „privatizaci“ rodiny, neboli stažení do soukromí, akcentování vztahů uvnitř ní a její „*socializaci*“ tedy zvyšující se míru zasahování státu do rodiny. Durkheim se zabývá celý život typem nukleární rodiny. Přichází tak s definicí, na které se zakládá Singlyho definice pro tento typ rodiny a sice „*rodinou vztahovou*“.

Durkheim si již v roce 1892 všiml, že ke své rodině máme hluboký vztah, právě díky svému biologickému otci, matce a sourozencům. Durkheim přišel s přínosnou novou tezí, že individualizace a osamostatnění se od rodičů vede k anomii a chaosu a to vede až k sebevraždě. To je způsobeno právě díky odloučení se od přísných domácích sociálních norem a pravidel. Pierre Bourdieu aplikuje na rodinu svou koncepci bitevního pole, kde každý z rodinných příslušníků má v tomto poli své místo. Rodinní příslušníci pak bojují spolu o různé druhy kapitálu, kterým jsou peníze, prestiž nebo úspěch. K tomuto boji pak používají různé strategie ve formě manželství a strategie reprodukce. Francois de Singly se opírá mnohem více o sociální konstruktivismus a interpretativní sociologii.

---

⁶⁵ Srov. MAREŠ, P.: POTOČNÝ, T. *Modernizace a česká rodina*. Brno: Barrister – Principal, 2003. Str. 79.

Každá společnost vnímá svou realitu jako daný fakt, který prostě je. Při procesu odloučení se od rodiny, kdy jedinec zakládá vlastní rodinu, si postupně zvyká na nové sociální prostředí. V momentě, kdy se vyskytne první překážka, člověk konfrontuje svůj problém se stejně založeným sociálním okolím. Manželství a rodina je podle Bergera jediný prostor, ve kterém se může mladý člověk zdravě a samostatně vyvíjet.⁶⁶

---

⁶⁶ Srov. TOMÁŠEK, M., *Singles a jejich vztahy*, str. 670. – 675.

4.2 Funkce rodiny

Každý člověk, i méně vzdělaný, má nějaké vysvětlení, proč se nachází na takové sociální příčce, na které se nachází. Základním předpokladem pro úspěšný život je úspěch a základním projevem úspěchu je postup po stupních sociální stratifikace.

Parsonova teorie rolí formalizovala funkci muže v rodině jako vůdce tohoto společenství po této sociální stupnici. Podmínkou pro to, aby muž mohl uspět, je omezení rolí na jednu v rodině, což zároveň racionalizuje konzervativní uspořádání uvnitř rodiny. Odstraňuje to soutěživost mezi mužem a ženou a zvyšuje rodinnou solidaritu. Prudký vzestup nástupu žen do zaměstnání a zvýšení počtu rolí během posledních desetiletí u ní i u muže učinil však identifikaci statusu muže se statusem rodiny neudržitelnou. Tato Parsonova koncepce rodiny je, jak se zdá, nejspolehlivější pro zdravé a harmonické rodinné soužití. V sociální stratifikaci, kterou zaštiťuje a posiluje muž, se může zdravě vyvíjet i rodinný potomek.⁶⁷

---

⁶⁷ MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny*, str. 79. – 81.

4.3 Jaké úkoly plní rodina?

Zkusme se na rodinu podívat z křesťanského pohledu. Již sv. Pavel ve svých listech zdůrazňuje význam lásky mezi mužem a ženou. Důležitý pro rodinné společenství je dialog. Rodina se vyznačuje společenstvím cílů, kulturních hodnot a významů. V rodině je také důležitá dělba činností. Rodina má hlavní úkoly:⁶⁸

1. „Vytvářet osobní společenství
2. Reprodukce (čili předávání života a služba životu)
3. Výchovný – a vůbec společensko-kulturní
4. Náboženský jako účast na životě a poslání Církve (FC,17)
5. Vytvářet osobní společenství: Rodina především vytváří osobní společenství tím, že vede manžela s manželkou k vzájemnému zdokonalování se každého jako jedince“⁶⁹

Tyto funkce by měla plnit křesťanská rodina. Jak se ale ukázalo z moderních průzkumů, mladí lidé v současnosti častěji preferují profesní růst a kariéru na úkor manželství a plánované reprodukce.

Existuje více názorů a pohledů na sociální stratifikaci v rodině. Nejspolehlivější přirozené postavení v rodině je postavení muže. I když existují povolání ryze mužská a ryze ženská, příjem ženy by měl mít jen doplňkový charakter. S vyššími požadavky na mobilitu a pracovní nasazení se vycentralizovaly role v rodině a tím se omezily možnosti obou rodičů zastávat více rolí najednou.⁷⁰

---

⁶⁸ Srov. BAHOUNEK, T. *Křesťanská sociologie pro každého*, str. 116.-119.

⁶⁹ BAHOUNEK, T. *Křesťanská sociologie pro každého*, citace str. 119.

⁷⁰ Srov. MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost*, Str. 96.

5. INTERVENCE A PODPORA SOUČASNÉ SPOLEČNOSTI RODINÁM A NESEZDANÝM PÁRŮM

5.1 Profesionalizovaná intervence do manželského konfliktu

V této kapitole se dozvíme, jak stát nabízí dostupné prostředky k pomoci partnerům. V 90. letech minulého století začaly v ČR vznikat manželské poradny a psychocentra, která řeší otázku rodinných či partnerských krizí. Nelze řešit všechny problémy, některé z nich však ano, pokud se alespoň jeden z partnerů snaží vyhledat odborníka na problematiku těchto vztahů.

Manželské poradny nabízí párům různé typy poradenství a terapie. Toto poradenství v sobě zahrnuje např. rychlé řešení aktuální situace (problému), dále radí párům, jak správně v dané situaci nebo při řešení problémů postupovat, pomoc při nalézání příčin konfliktu či krize a doporučení způsobu komunikace, vedoucí ke zvládnutí krize a k návratu k partnerskému spolužití.

Důležitá je také párová terapie, kdy jsou přítomni oba partneři. Párová terapie má za cíle:

1. nalezení příčin konfliktu a řešení konfliktu či krize
2. jak v partnerském vztahu správně komunikovat
3. utváření a udržování kvality a dynamiky vztahu
4. nacházení společných motivů, zájmů a cílů – náhled a porozumění si navzájem
5. utváření „partnerských dohod a pravidel“
6. řešení případných obtíží v sexuální oblasti
7. nácvik řešení obtížných situací v partnerských vztazích
8. nalézání společných postupů při výchově dětí
9. řešení konfliktů, vzniklých spolužitím dvou nebo třech generací
10. pomoc rozvedeným partnerům s úpravou péče o děti atd.

5.2 Poradenský paradox

Povaha a podoba manželského konfliktu je silně sociálně determinována, ač je to zpravidla incident, v němž oba zúčastnění jednají spontánně. Ať už se díváme na manželský konflikt jako na poruchu nebo jako na přirozenou součást dynamiky vztahu, v každém případě musíme předpokládat, že podnět, počátek, průběh i výsledek manželského konfliktu je do značné míry takový, jaký je vztah, v němž ke konfliktu došlo.

Otevření se manželů či partnerů otevírá možnosti, jak problémy ve vztahu zvládnout. Pár vyhledá často pomoc až tehdy, když je tento vztah v rozpadu. Poradenský paradox spočívá v tom, že otevírá to, co se zdálo být jako neúčinná cesta k řešení.⁷¹

---

⁷¹ Srov. MOŽNÝ, I. *Moderní rodina (mýty a skutečnosti)*, str. 87. – 92.

6. KOHABITACE - MANŽELSTVÍ DNEŠNÍ DOBY

6.1 Statistiky a čísla týkající se kohabitace v ČR

Česká autorka Kateřina Černá realizovala v roce 2005 výzkum týkající se nesezdaného soužití. Ke své studii používá informace Českého statistického úřadu. Informace o nesezdaném soužití slouží jako faktografický materiál pro tuto kapitolu. Informace byly zjišťovány ve Sčítáních lidu, domů a bytů, která se uskutečnila na území České republiky v letech 1930, 1970, 1980, 1991 a 2001. Celkový zjištěný počet kohabitací vzrostl ze 40 tisíc v roce 1930, 58 tisíc v roce 1970, 90 tisíc v roce 1980, 85 tisíc v roce 1991 až na 125 tisíc v roce 2001.

Vzhledem k tomu, že rok 1930 se nalézá ještě v první polovině 20. století, jsou jeho údaje značně neaktuální. Analýza se mu proto již dále nebude věnovat a naopak se spíše zaměří na poslední dva roky sčítání (tj. rok 1991 a 2001).⁷²

---

⁷² ČERNÁ, K. *ANALÝZA: Nesezdaná soužití v ČR podle výsledků SLDB* (online).

Praha, 2005. *Demografický informační portál*

(cit. 6.05.2005)

Dostupné na http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=65

(Tabulku 1) autorka vymezuje na kohabituující podle věku a pohlaví.

Tab. 1: Rozložení kohabitanace podle věku a pohlaví; v %; obyvatelstvo starší 15 let; ČR

Věková skupina	Muži				Ženy			
	1970	1980	1991	2001	1970	1980	1991	2001
15-19	1,0	0,4	0,6	0,3	3,4	1,5	2,3	1,3
20-24	6,2	3,7	4,8	7,9	8,3	6,6	7,7	14,0
25-34	17,5	22,1	19,5	27,0	16,6	23,1	20,8	27,0
35-44	21,1	20,9	31,2	21,0	20,0	20,0	29,1	18,8
45-54	17,8	19,8	19,8	23,5	18,9	19,0	18,2	20,9
55+	36,4	32,8	24,2	20,2	32,6	29,7	21,8	17,9
Nezjištěno	0,1	0,3	0,0	0,1	0,1	0,3	0,0	0,0
Celkem	100	100	100	100	100	100	100	100

Prameny: Sčítání lidu 1970, 1980, 1991 a 2001; autorka analýzy použila vlastní výpočty.

Autorka uvádí, že většina nesezdaných párů je starší 35 let. Kohabitanace v České republice jsou, na rozdíl od západních zemí, charakteristické tím, že v nich žijí spíše starší lidé. Ve věkové kategorii 15-19 let žilo v nesezdaném soužití jen velmi malé procento obyvatel (přičemž žen bylo nepatrně více než mužů). Relativně více žen než mužů kohabitovalo taktéž ve věkové kategorii 20-24 let. Podíl kohabituujících se v této věkové skupině pohybuje mezi 3,7-7,9 % u mužů a 6,6-14 % u žen. Podíl lidí, kteří v tomto věku žijí v nesezdaném soužití, se v roce 2001 znatelně navýšil. Podobný jev je patrný i ve věkové skupině 25-34 let, ale též ve věku 45-54 let. Oproti tomu se mezi lety 1991 a 2001 výrazně snížil podíl kohabituujících osob ve věkové skupině 35-44 let a u osob starších 55 let. Celkově by se dalo říci, že přes stále relativně starou věkovou strukturu obyvatel žijících v nesezdaném soužití, došlo mezi lety 1991 a 2001 k jejímu částečnému omlazení.⁷³

⁷³ ČERNÁ, K. *ANALÝZA: Nesezdaná soužití v ČR podle výsledků SLDB* (online).

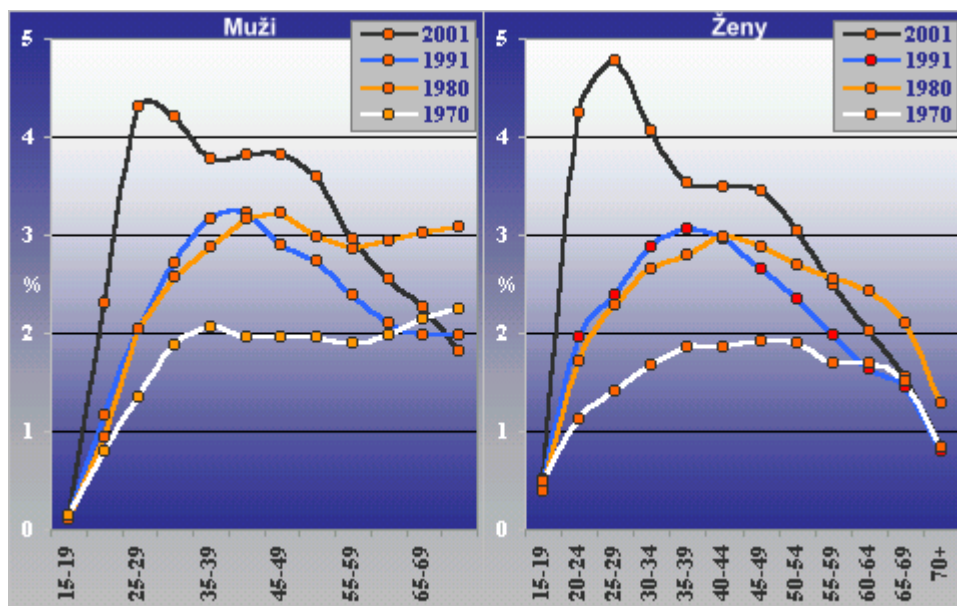
Praha, 2005. *Demografický informační portál*

(cit. 6.05.2005)

Dostupné na http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=65

Z vývoje podílu nesezdaných soužití podle věku (*Graf 1*) je tato skutečnost taktéž zřejmá, výrazněji se projevuje u žen než u mužů.

Graf 1: Podíl kohabitací v dané věkové skupině a pohlaví z počtu obyvatel v odpovídající věkové skupině a pohlaví; v %; ČR

Prameny: Sčítání lidu 1970, 1980, 1991 a 2001: autorka analýzy použila vlastní výpočty.

V roce 1970 a 1980 nabývá uvedený podíl kohabitací svého maxima u mužů starších pětatřiceti let a dále se stabilizuje. Nejvíce mužů po 35. roce věku (*konkrétně ve věkové skupině 40-44 let*) žilo v nesezdaném soužití také v roce 1991, ale v dalších věkových kategoriích se podíl kohabitací snižuje (*což může být způsobeno vzniklým nedopočtem nesezdaných soužití*). Rok 2001 se od ostatních výrazně odlišuje; ve věku od 20 do 54 let žil v nesezdaném soužití největší podíl osob ze všech sledovaných let. Dále, jak již bylo naznačeno, v roce 2001 žilo v nesezdaném soužití procentuálně nejvíce lidí v mladší věkové skupině.⁷⁴

⁷⁴ ČERNÁ, K. *ANALÝZA: Nesezdaná soužití v ČR podle výsledků SLDB* (online). Praha, 2005. *Demografický informační portál* (cit. 6.05.2005)

Dostupné na http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=65

Dále autorka uvádí, že z hlediska rodinného stavu byli nejčastěji v nesezdaném soužití ve všech uvedených letech muž i žena rozvedení nebo ovdovělí (viz Tabulka 3).

Tab. 3: Nesezdaná soužití podle rodinného stavu (kombinace); obyvatelstvo starší 15 let; v %, ČR

Rodinný stav	1970	1980	1991	2001
Muž i žena svobodní	13,1	5,9	9,8	24,9
Muž svobodný - žena rozvedená nebo ovdovělá	19,1	13,4	19,4	15,8
Muž rozvedený nebo ovdovělý - žena svobodná	7,3	4,7	8,1	9,4
Muž i žena rozvedení nebo ovdovělí	46,5	38,7	60,1	45,6
Alespoň jeden z partnerů ženatý (vdaná)	14,0	37,3	2,6	4,3
Cellkem	100	100	100	100

Prameny: Sčítání lidu 1970, 1980, 1991 a 2001: autorka analýzy použila vlastní výpočty.

Zastoupení těchto párů ve všech kohabitacích se pohybovalo od 38,7 % v roce 1980 do 60,1 % v roce 1991. Mezi lety 1991 a 2001 došlo k výraznému snížení tohoto podílu z uvedených 60,1 % na 45,6 % a jako protipól se zároveň zvýšilo relativní zastoupení kohabitací mezi svobodnými ženami a muži (z 9,8 % v roce 1991 na 24,9 % v roce 2001).

Relativně časté bylo nesezdané soužití, ve kterém je muž svobodný a žena rozvedená nebo ovdovělá. Zastoupení tohoto typu svazku se pohybovalo mezi 13,4 % v roce 1980 a 19,4 % v roce 1991. Oproti tomu byla kombinace rozvedený nebo ovdovělý muž a svobodná žena méně běžná - její podíl nedosahoval ve sledovaných letech ani 10 %.⁷⁵

⁷⁵ ČERNÁ, K. ANALÝZA: Nesezdaná soužití v ČR podle výsledků SLDB (online).

Praha, 2005. Demografický informační portál

(cit. 6.05.2005)

Dostupné na http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=65

O relativním rozložení nesezdaných soužití z hlediska rodinného stavu a pohlaví v letech 1991 a 2001, tentokrát bez kombinace rodinného stavu kohabitujičích, informuje analýza v tabulce 4.

Tab. 4: Nesezdaná soužití podle rodinného stavu; obyvatelstvo starší 15 let; v %, ČR

Rodinný stav	Muži		Ženy	
	1991	2001	1991	2001
Svobodný/á	30,2	43,0	18,5	36,4
Rozvedený/á	60,3	51,4	55,8	47,6
Ovdovělý/á	9,5	5,6	25,7	16,0
Ženatý/Vdaná	1,5	2,6	1,4	2,5
Cellkem	100	100	100	100

Prameny: Sčítání lidu 1991 a 2001: autorka analýzy použila vlastní výpočty.

Její výhodou je, že rozlišuje stavy rozvedený/á a ovdovělý/á a zároveň, na rozdíl od předchozí tabulky, nezahrnuje nesezdaná soužití s nezjištěným rodinným stavem druhá nebo družky. V obou letech i u obou pohlaví bylo nesezdané soužití nejvíce zastoupeno u rozvedených osob, přičemž u žen relativně méně. Zároveň se ale podíl kohabitací rozvedených osob mezi lety 1991 a 2001 snížil (u mužů z 60,3 % na 51,4 % a u žen z 55,8 % na 47,6 %). Podíl svobodných v nesezdaných soužitích je též výrazný a mezi sledovanými lety se naopak zvýšil (30,2 % na 43 % u mužů a z 18,5 % na 36,4 % u žen). Podle autorky výrazně od roku 1991 poklesl také podíl ovdovělých mužů a žen žijících v nesezdaném soužití, naopak mírně vzrostl podíl kohabitací sezdaných osob (tj. osob, které přestože jsou ve stavu manželském, kohabituji s někým jiným než se svým zákonným partnerem/kou). Z Tabulky 4 taktéž vyplývá, že v nesezdaném soužití žilo v letech 1991 a 2001 poměrně více svobodných, rozvedených a ženatých mužů než žen.⁷⁶

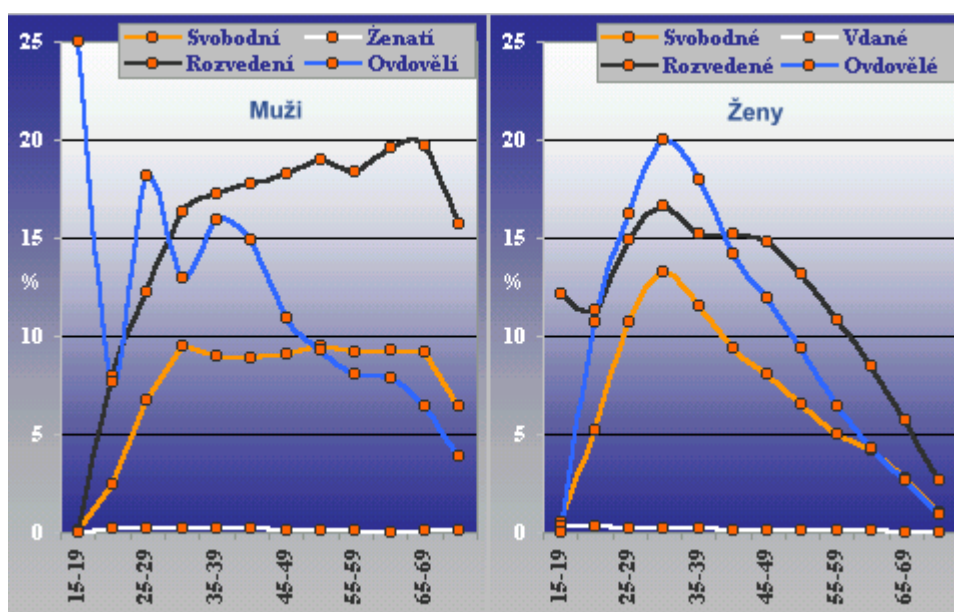
⁷⁶ ČERNÁ, K. *ANALÝZA: Nesezdaná soužití v ČR podle výsledků SLDB* (online).

Praha, 2005. *Demografický informační portál*, (cit. 6.05.2005)

Dostupné na: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=65

Pohled na nesezdaná soužití v České republice z hlediska rodinného stavu, pohlaví a věku v roce 2001 umožňuje Graf 2, ve kterém jsou příslušná nesezdaná soužití vztažena k patřičnému počtu obyvatel (jedná se tudíž o míry nesezdaného soužití).

Graf 2: Podíl nesezdaných soužití podle rodinného stavu a pohlaví z celkového počtu obyvatel (příslušného rodinného stavu, pohlaví a věku); rok 2001; v %; ČR

Prameny: Sčítání lidu 2001: *autorka analýzy použila vlastní výpočty.*

V mladších věkových skupinách dochází u ovdovělých mužů k značným výkyvům uvedených hodnot, což je způsobeno relativně malým počtem ovdovělých mužů v těchto věkových kategoriích. Nejnižších hodnot dosahují pro všechny věkové skupiny míry sezdaných osob, což je dáno skutečností, že naprostá většina sezdaných obyvatel žije v manželství. Pro věkovou skupinu 20-49 let u mužů a 20-59 let u žen jsou jako druhé nejvyšší v pořadí míry nesezdaného soužití u svobodných osob. U mužů se míry kohabitací svobodných do věkové skupiny 30-34 let zvyšují a posléze setrvávají na stejné úrovni, u žen rostou do věkové kategorie 30-34 let a pak klesají. U žen ve věku nad 60 let

nabývají obdobně nízkých hodnot míry kohabitací svobodných a ovdovělých. Podíl ovdovělých mužů v nesezdaných soužitích je ve věku nad 50 let nižší než u mužů svobodných. Nejvyšších hodnot nabývají míry rozvedených osob u mužů starších 30 let a u žen starších než 40 let. Hodnoty měr nesezdaného soužití pro všechny rodinné stavy nabývají u žen (kromě vdaných) maximálních hodnot ve věkové kategorii 30-34 let. Naproti tomu u mužů dosahují míry nesezdaného soužití maxima u rozvedených mužů ve věkové kategorii 65-69 let, u ovdovělých mužů spíše v mladších věkových skupinách a u svobodných mužů v široké věkové kategorii 30-69 let.⁷⁷

---

⁷⁷ ČERNÁ, K. *ANALÝZA: Nesezdaná soužití v ČR podle výsledků SLDB* (online).

Praha, 2005. *Demografický informační portál*

(cit. 6.05.2005)

Dostupné na http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=65

Mezi lety 1991 a 2001 také vzrostl podíl kohabitací, ve kterých nežijí závislé děti, a zároveň se relativně snížil podíl kohabitací se závislými dětmi (viz Tabulka 5).

Tab. 5: Kohabitace a manželství podle počtu závislých dětí; v %, ČR

Počet závislých dětí	Manželství		Nesezdané soužití	
	1991	2001	1991	2001
0	44,1	52,9	53,5	59,0
1	22,5	20,2	22,6	22,5
2	27,1	22,6	16,3	13,1
3	5,4	3,6	5,6	3,9
4+	0,9	0,7	2,0	1,6
Celləm	100	100	100	100

Prameny: Sčítání lidu 1991 a 2001: autorka analýzy použila vlastní výpočty.

V roce 2001 žilo přitom v kohabitaci více závislých dětí (84,3 tisíc) než v roce 1991 (68,2 tisíc). V roce 2001 však bylo zjištěno více nesezdaných soužití než v roce 1991 (125 tisíc oproti 85 tisícům). Je tedy pravděpodobné, že relativně více narostl počet kohabitací bez závislých dětí než se závislými potomky.⁷⁸

Při porovnání nesezdaného soužití s manželstvím z uvedených dat vyplývá, že v letech 1991 a 2001 bylo relativně více kohabitací bez závislých dětí, ale také se závislými dětmi prvního, třetího a vyššího pořadí. Naopak poměrně častější byla manželství se závislými dětmi druhého pořadí.

⁷⁸ ČERNÁ, K. *ANALÝZA: Nesezdaná soužití v ČR podle výsledků SLDB* (online).

Praha, 2005. *Demografický informační portál*

(cit. 6.05.2005)

Dostupné na http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=65

A konečně z pohledu nejvyššího ukončeného vzdělání z dat ze sčítání lidu uskutečněných v letech 1991 a 2001 vyplývá, že v nesezdaném soužití žilo v roce 1991 nejvíce mužů i žen se základním vzděláním, bez vzdělání a s nezjištěným vzděláním (2,9 % mužů a 2,3 % žen).

Tab. 6: Podíl kohabitací podle nejvyššího ukončeného vzdělání a pohlaví z celkového počtu obyvatel podle nejvyššího ukončeného vzdělání a pohlaví; obyvatelstvo starší 15 let; v %, ČR

Nejvyšší ukončené vzdělání	Muži		Ženy	
	1991	2001	1991	2001
Základní, bez vzdělání a nezjištěno	2,9	3,3	2,3	2,8
Střední bez maturity	2,3	3,5	2,1	3,3
Střední s maturitou	1,5	2,5	1,5	2,5
Vysokoškolské	1,0	2,0	1,0	2,0

Prameny: Sčítání lidu 1991 a 2001; vlastní výpočty

V roce 2001 byl nejvyšší podíl osob žijících v kohabitaci u mužů i žen se středním vzděláním bez maturity (3,5 % mužů a 3,3 % žen). Mezi lety 1991 a 2001 došlo u obou pohlaví ve všech kategoriích vzdělání k zvýšení podílu kohabituujících osob. V obou sledovaných letech žilo v kohabitaci více mužů bez vzdělání, se základním a středoškolským vzděláním než žen ve stejných kategoriích. Celkově lze říci, že je kohabitace v České republice rozšířena spíše mezi obyvateli s nižším ukončeným vzděláním.⁷⁹

⁷⁹ ČERNÁ, K. *ANALÝZA: Nesezdaná soužití v ČR podle výsledků SLDB* (online).

Praha, 2005. *Demografický informační portál*

(cit. 6.05.2005)

Dostupné na http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=65

Shrnutí analýzy ke kohabitaci:

Autorka analýzy shrnuje, že v nesezdaném soužití žijí především lidé starší než 35 let, přesto se v posledním roce sčítání (tj. 2001) významně zvýšil podíl kohabitujiících v mladších věkových skupinách (nejvýrazněji ve věkové skupině 25-29 let). V nesezdaném soužití žili ve všech sledovaných letech častěji muži než ženy. Z hlediska rodinného stavu nejvíce kohabitovali rozvedení, přičemž v roce 2001 se výrazně zvýšil také podíl svobodných osob žijících v nesezdaném soužití. V nadpoloviční většině kohabitací v letech 1991 a 2001 nežilo žádné závislé dítě. Ve srovnání s manželstvím bylo v uvedených letech více kohabitací bez závislých dětí, avšak zároveň též s jedním, třemi, čtyřmi a více závislými dětmi. Největší zastoupení v nesezdaných soužitích měli v roce 1991 lidé se základním vzděláním a v roce 2001 se středním vzděláním bez maturity.

7. PRAKTICKÁ ČÁST

Poslední kapitolu diplomové práce tvoří orientační sociální průzkum, který mapuje názory křesťanů na nesezdané soužití. Cílem šetření je nastínit pohledy, které mají ukázat, jak se křesťané dívají na tento fenomén, popř. za jakých okolností by toto soužití tolerovali.

Průzkumu se zúčastnilo 31 respondentů z 5 různých církví. Nejvíce respondentů jsou členové římskokatolické církve v počtu 27 a z dalších čtyř církví po jednom respondentovi. Výsledky se nedají považovat jako relevantní k oficiálnímu stanovisku jednotlivých církví, slouží pouze jako hrubý pohled na otázky volného soužití a jeho toleranci. Tyto výsledky ovlivňují zejména věkové diference. Pohledy na stanoviska jednotlivých církví k otázce manželství jsou podrobněji zohledněny v kapitole 3, která se věnuje křesťanskému chápání manželského soužití.

Pro sociální průzkum jsem využil dotazníkovou metodu, která obsahuje 14 otázek. 13 ze 14 otázek je otevřených, přičemž otázka č. 8 je přímo zaměřena k postoji, resp. výjimkám, kdy lze z pohledu dotazovaných křesťanů nesezdané soužití tolerovat. Na tuto otázku podle svého názoru respondenti vypisovali své odpovědi. Ostatní otázky vymezují různé odlišnosti, které se přímo, či nepřímo vztahují k obsahu sociálního šetření.

**Dotazník pro respondenty k diplomové práci s názvem:
„Volné soužití v pohledu křesťanů různých vyznání“**

1. Jsem

Muž.....1)

Žena.....2)

2. Věk.....

3. Jaké je prosím Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Základní.....1)

Střední bez maturity.....2)

Střední s maturitou.....3)

Vysokoškolské.....4)

4. Jsem členem křesťanské církve – název:.....

5. Navštěvuji bohoslužby

Nejméně jednou týdně.....1)

Nejméně jednou za 14 dní.....2)

Nejméně jednou za měsíc.....3)

Méně často.....4)

6. V této církvi jsem

Duchovní (kněz, farář, kazatel.....1)

Laik.....2)

7. Jak se díváte na nesezdané soužití?

Trvalý život v nesezdaném soužití je přípustný.....1)

Trvalý život v nesezdaném soužití je nepřipustný.....2)

Nesezdané soužití je v pořádku, jestliže pár plánuje sňatek.....3)

8. Jestliže máte negativní postoj k nesezdanému soužití, existuje podle Vás výjimka, kdy lze nesezdané soužití tolerovat?

Touto výjimkou je: 1) .....

2) .....

3) .....

9. Můj názor na intimní předmanželský život

Zásadně s ním souhlasím.....1)

Spíše s ním souhlasím.....2)

Spíše s ním nesouhlasím.....3)

Zásadně s ním nesouhlasím.....4)

Nevím.....5)

10. Co si myslím o hormonální, abortivní antikoncepci?

Zásadně s ní souhlasím.....1)

Spíše s ní souhlasím.....2)

Spíše s ní nesouhlasím.....3)

Zásadně s ní nesouhlasím.....4)

Nevím.....5)

11. Slyšel(a) jste o bariérové antikoncepci?

Ano.....1)

Ne.....2)

12. Pokud jste slyšel(a), souhlasíte nebo nesouhlasíte s ní ?

Souhlasím.....1)

Nesouhlasím.....2)

13. Co si myslím o umělém ukončení těhotenství?

Zásadně s ním souhlasím.....1)

Spíše s ním souhlasím.....2)

Spíše s ním nesouhlasím.....3)

Zásadně s ním nesouhlasím.....4)

Nevím.....5)

14. Jaký je Váš názor na manželství?

Manželství je jediné správné soužití muže a ženy.....1)

Manželství je přežitá instituce.....2)

Nemohu se rozhodnout.....3)

Pozn.: Tento dotazník slouží pouze a výhradně jako podklad pro zpracování diplomové práce Bc. Jiřího Herouta (studenta TF JCU). Dotazník i všechny veškeré údaje jsou anonymní, prosím nepodepisujte ho. Děkuji mnohokrát za spolupráci i Váš vynaložený čas.

S vděčností a přáním všeho dobrého,

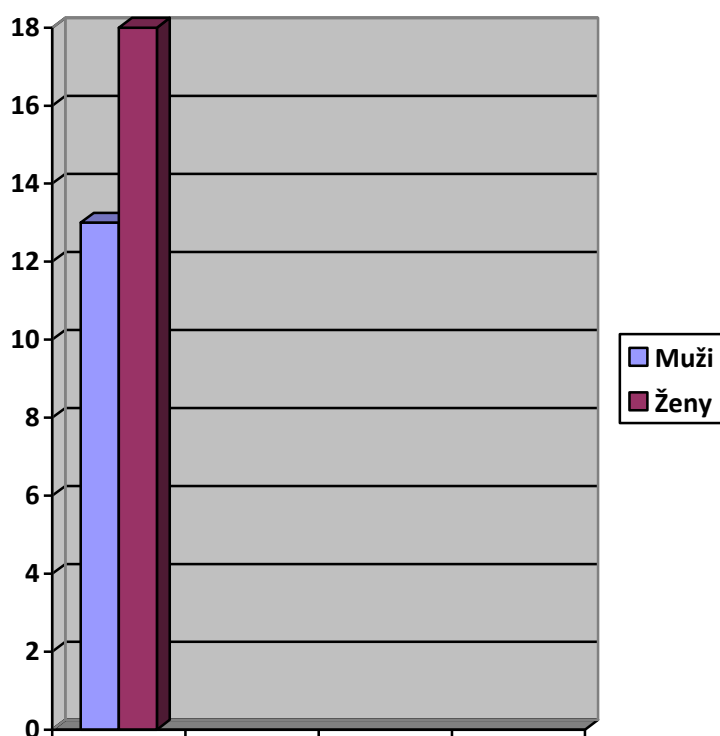
J. Herout

Otázka č. 1

Pohlaví

Muži: 13

Ženy: 18

Pozn.: Průzkumu se zúčastnilo 13 mužů a 18 žen.

Pozn.: (Vlastní výpočty)

Otázka č. 2

Věk

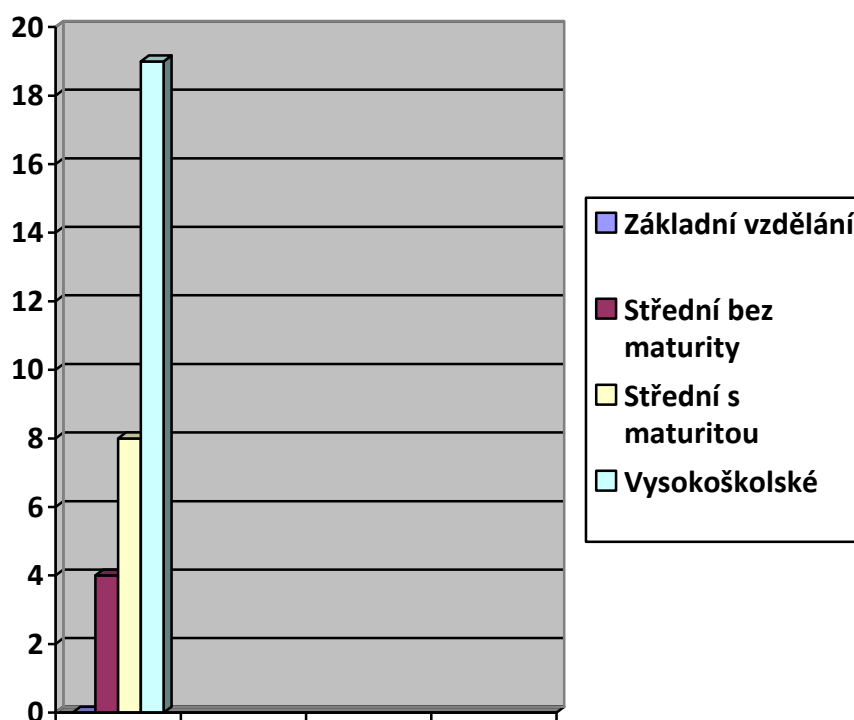
Nejmladší: 19 let   Nejstarší: 84 let

Průměrný věk zúčastněných respondentů byl 44 let.

Pozn.: (Vlastní výpočty)

Otázka č. 3

Vzdělání

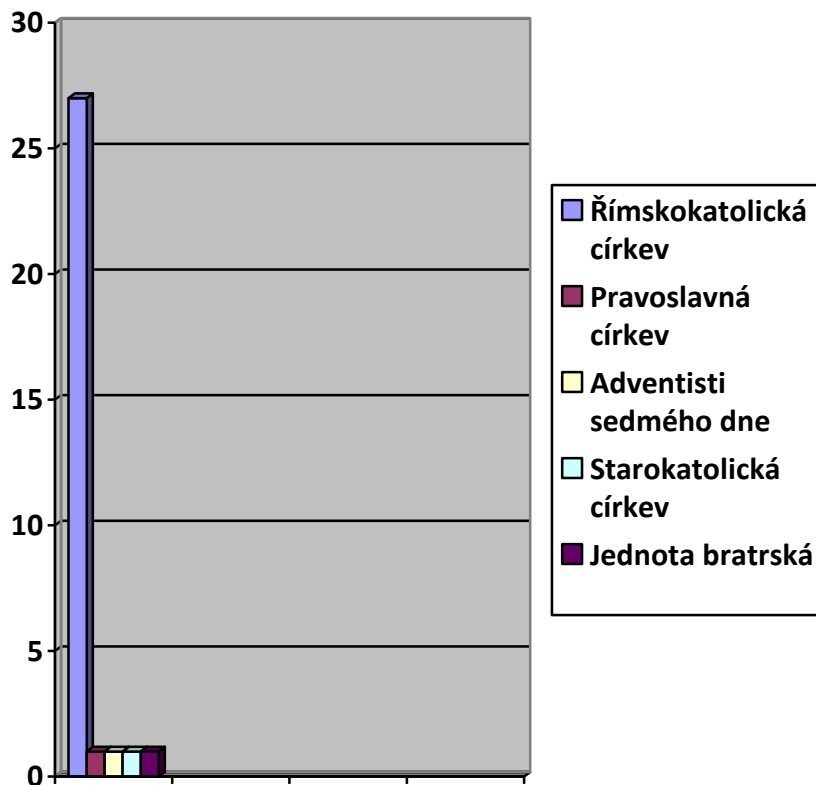

Z 31 zúčastněných respondentů nemá žádný pouze základní dosažené vzdělání. 4 z 31 dotazovaných má nejvyšší dosažené vzdělání střední bez maturity. 8 respondentů získalo úplné středoškolské vzdělání. 19 zúčastněných dosáhlo vysokoškolské vzdělání.

Pozn.: (Vlastní výpočty)

Otázka č. 4

Název církve

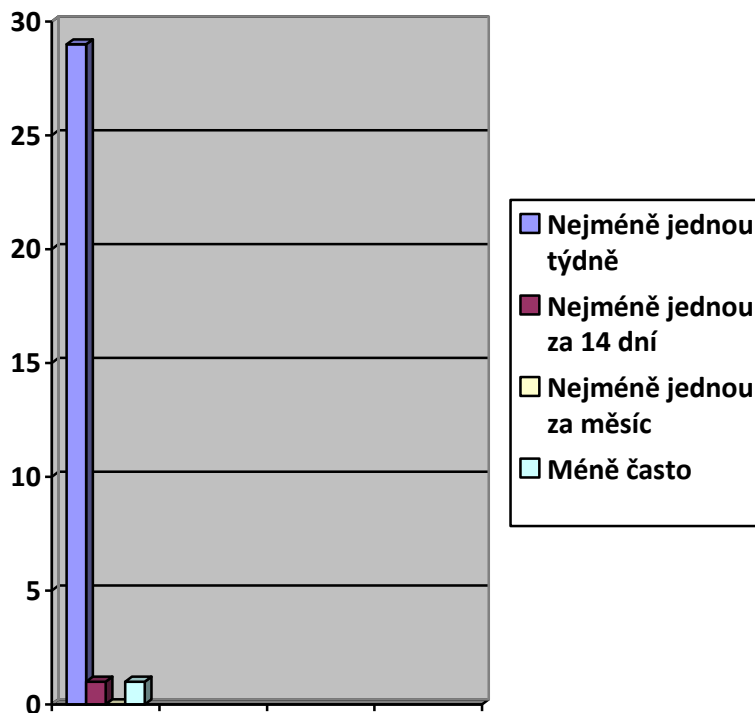

Z 31 zúčastněných respondentů se hlásí k Římskokatolickému vyznání 27 respondentů. Z toho 4 zástupci Římskokatolické církve působí v církvi jako kněží. Dále po jednom zástupci k vyznání Pravoslavnému, Starokatolickému, Jednotě bratrské a jeden zástupce z církve Adventistů sedmého dne. Ani jeden ze zástupců těchto čtyř církví nezastupoval autoritu v církvi.

Pozn.: (Vlastní výpočty)

Otázka č. 5

Návštěvy bohoslužeb

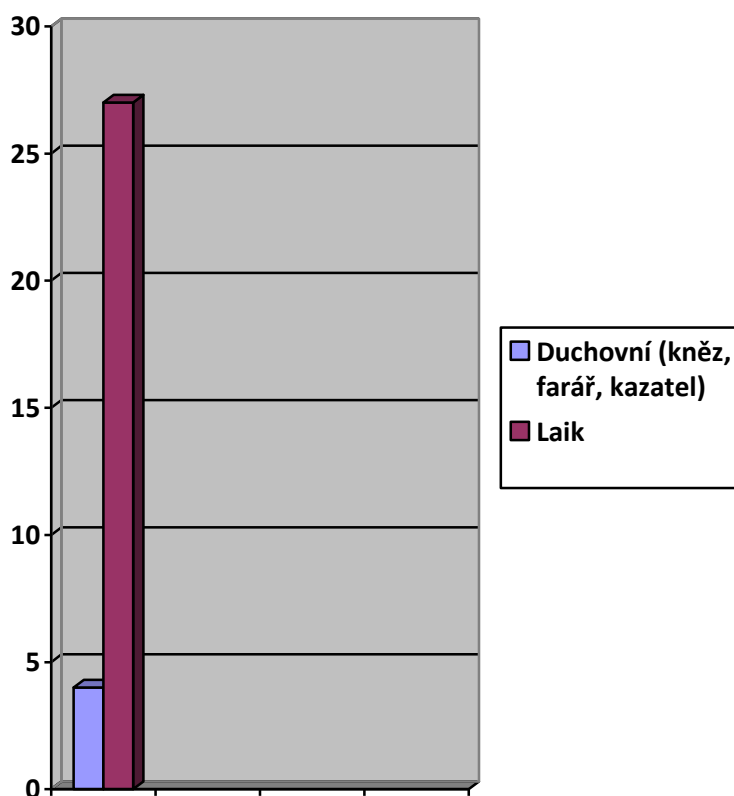

Z 31 respondentů, 29 navštěvuje bohoslužby nejméně jednou týdně. Všichni se hlásí k Římskokatolickému vyznání. Nejméně jednou za 14 dní 1 dotazovaný, tj., respondent z církve Římskokatolické. Ani jeden respondent nenavštěvuje bohoslužby nejméně jednou za měsíc. Jeden dotazovaný navštěvuje bohoslužby méně, než jednou za měsíc, tj. zástupce Pravoslavné církve.

Pozn.: (Vlastní výpočty)

Otázka č. 6

Služba v církvi

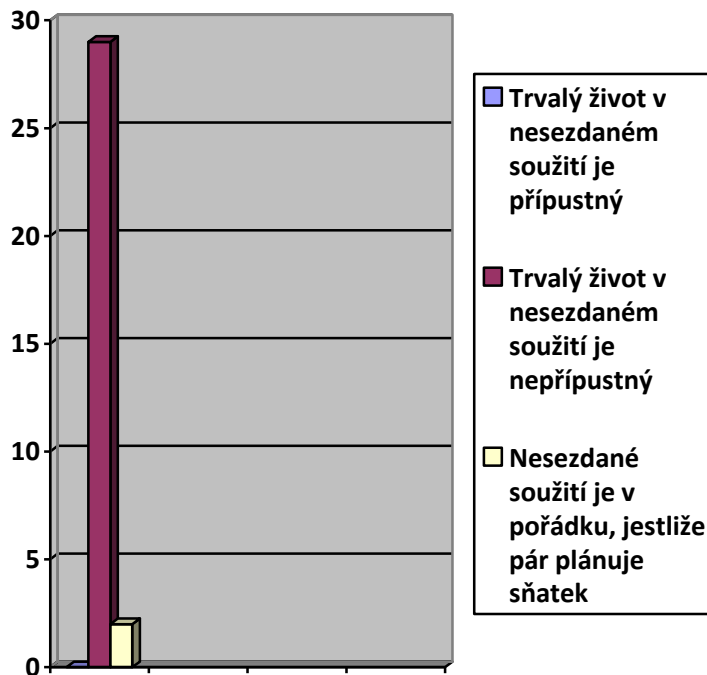

Z 31 dotazovaných vykonávají službu kazatele, kněze, či pastora v církvi 4 respondenti. Všichni jsou zástupci Římskokatolické církve. V této otázce se jedná pouze o ty, kteří mají rozhodující hlas jako autority církevních shromáždění. Zbylých 27 respondentů působí v církvi jako laici.

Pozn.: (Vlastní výpočty)

Otázka č. 7

Názor na nesezdané soužití

Z 31 respondentů ani jeden nevedl, že trvalý život nesezdaném soužití je přípustný. 2 dotazovaní přiznali, že by nesezdané soužití tolerovali, jestliže by daný pár plánoval sňatek. To byli zástupci církvi Jednoty bratrské a Starokatolické církve. 25 respondentů uvedlo, že život v nesezdaném soužití je nepřípustný, přičemž 9 z nich by tolerovalo nesezdané soužití za určitých okolností. Výjimky tohoto soužití by tolerovali pouze zástupci Římskokatolické církve. 4 respondenti zastupovali Římskokatolickou církev jako kněží a ani jeden z nich by nepovolil nesezdané soužití za jakýchkoli okolností.

Pozn.: (Vlastní výpočty a zpracování)

Otázka č. 8

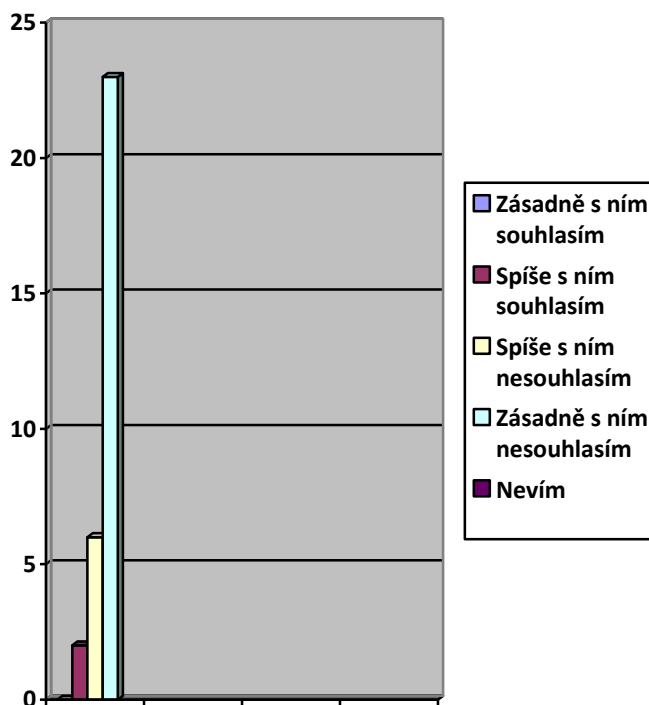
Výjimky, kdy lze nesezdané soužití tolerovat, podle odpovědí dotazovaných respondentů:

1. Předchozí rozvod, pokud není možný církevní sňatek.
2. Z důvodů odlišných kulturních zvyklostí.
3. Rozhodnutí žít ve vzájemné věrnosti.
4. Pokud je ve vztahu dítě.
5. Pokud byl minulý sňatek neudržitelný z vážných důvodů (alkohol, domácí násilí).
6. Církevní povolení za určených podmínek pro starší nebo nemocné, kteří si vzájemně pomáhají ve všedním životě.
7. Perspektiva církevního sňatku po konverzi.
8. Nevěřící pár s jiným hodnotovým žebříčkem.
9. Pokud dokážou žít v čistotě bez jakékoliv sexuální aktivity.

Pozn.: (Vlastní zpracování)

Otázka č. 9

Názor na intimní předmanželský život

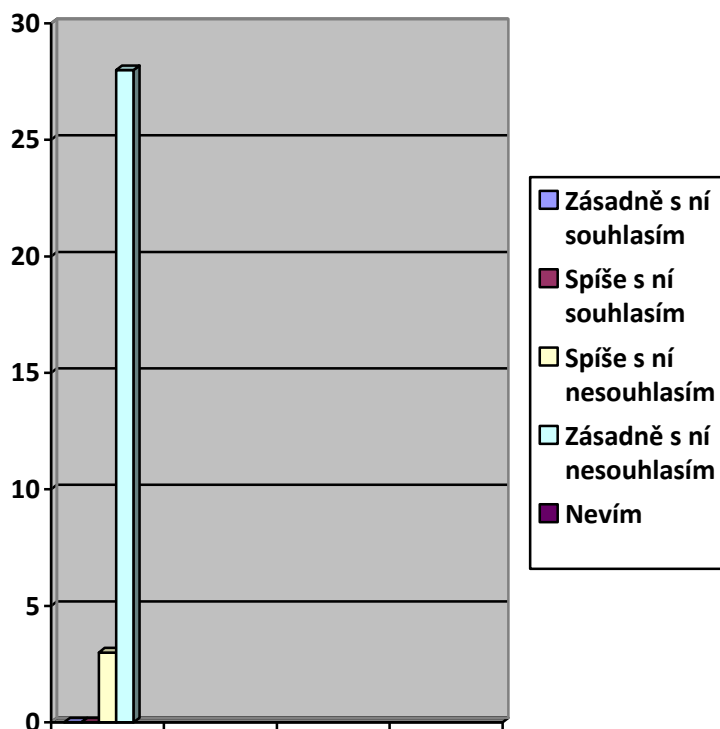
V názoru na intimní předmanželský život vyšly rozdílné odpovědi. Z 31 respondentů neodpověděl zásadně kladně ani jeden respondent. Spíše by souhlasili s intimním předmanželským životem 2 respondenti, tedy zástupce církve Jednoty bratrské a jeden zástupce Římskokatolické církve. Spíše nesouhlasilo 6 dotazovaných, z toho jeden se hlásí k církvi Adventistů sedmého dne a jeden k Pravoslavné církvi. Zásadně s intimním předmanželským životem nesouhlasí 23 zúčastněných, to jsou zástupci Římskokatolické církve.

Pozn.: (Vlastní výpočty a zpracování)

Otázka č. 10

Názor na hormonální, abortivní antikoncepci

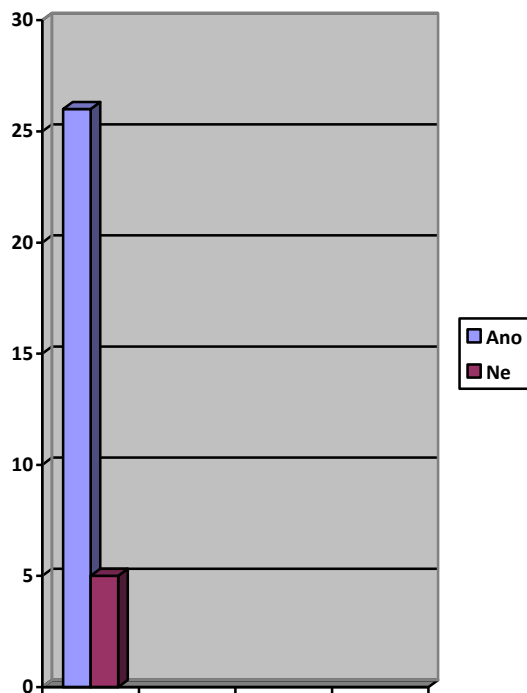
V názoru na hormonální, abortivní antikoncepci se odpovědi příliš nelišily. Pouze 3 dotazovaní odpověděli, že spíše nesouhlasí s touto formou antikoncepce. To byli zástupci církve Adventistů sedmého dne, Jednoty bratrské a zástupce Pravoslavné církve. Ostatní respondenti mají zásadně negativní postoj k této otázce.

Pozn.: (Vlastní srovnání a zpracování)

Otázka č. 11

Názor na bariérovou antikoncepci

Slyšel(a) jste o bariérové antikoncepci?

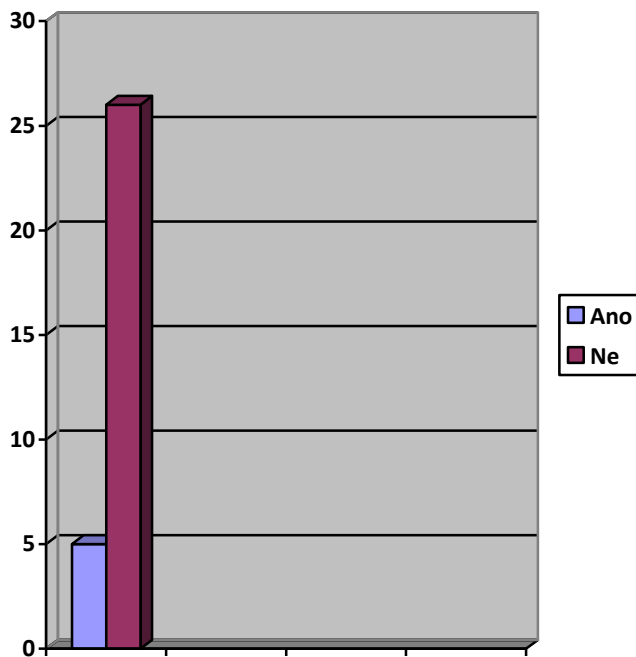

5 z dotazovaných respondentů neslyšeli o bariérové antikoncepci. Ostatní ano.

Pozn.: (Vlastní výpočty)

Otázka č. 12

**Pokud jste slyšel(a), souhlasíte nebo
nesouhlasíte s ní?**

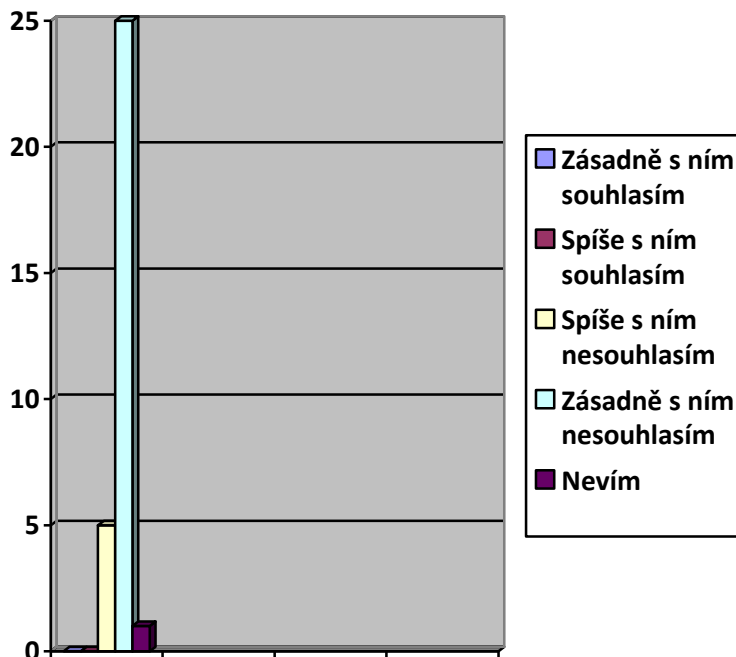

Z 31 odpovědí 5 respondentů uvedlo, že souhlasí s bariérovou antikoncepcí. Pro tento souhlas se vyslovil zástupce církve Adventistů sedmého dne a zástupce Pravoslavné církve, další 3 souhlasné odpovědi byly zodpovězeny zástupci Římskokatolické církve. Ani jeden z kněží Římskokatolické církve by s touto formou antikoncepce nesouhlasil. 2 z těchto odpovědí tvořily výjimky, z čehož jeden dotazovaný se vyslovil kladně pro odpověď na tuto otázku pouze v případě manželství. Druhý respondent by souhlasil s bariérovou antikoncepcí v případě zdravotních důvodů. Oba tyto dotazovaní se hlásili k Římskokatolickému vyznání. 26 respondentů s touto formou antikoncepce nesouhlasí.

Pozn.: (Vlastní výpočty a srovnání)

Otázka č. 13

Názor na umělé ukončení těhotenství

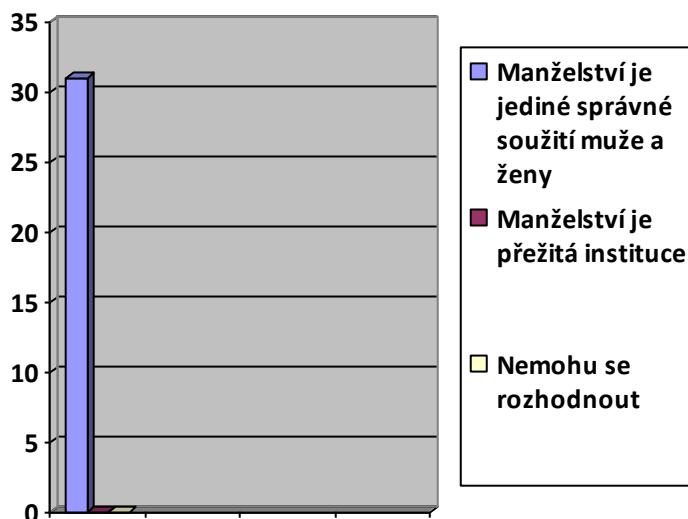

25 respondentů zásadně nesouhlasí s umělým ukončením těhotenství. Všichni Tito respondenti jsou zástupci Římskokatolické církve. Spíše s ním nesouhlasí 5 respondentů, z čehož jeden je zástupce církve Adventistů sedmého dne, jeden zástupce Jednoty bratrské, ostatní 3 odpovědi pochází od respondentů Římskokatolické církve. Jeden respondent se vyslovil, že na tuto otázku nemá názor. Ani jeden z respondentů neodpověděl, že s umělým ukončením těhotenství zásadně souhlasí, popř. spíše souhlasí.

Pozn.: (Vlastní výpočty)

Otázka č. 14

Názor na manželství

V názoru na manželství všech 31 respondentů souhlasí s manželstvím jako jediným správným soužitím muže a ženy.

Pozn.: (Vlastní výpočty)

Závěr praktické části:

Z uvedených závěrů nelze relevantně vyvodit výsledky názorů jednotlivých křesťanských církví na názory k nesezdanému soužití. Výsledky jsou ovlivněny zejména rozložením dotazovaných respondentů z jednotlivých církví, ale také velkou věkovou diferenciací. Toto sociální šetření slouží pouze jako ukázka pohledů současných křesťanů na tento dnes rozšířený fenomén ve společnosti.

Závěr

Diplomová práce s názvem „*Nesezdané soužití v pohledu křesťanských církví*“ měla za cíl seznámit čtenáře s aktuální problematikou ve vztazích mužů a žen, tedy s problematikou nesezdaného soužití. Tento rozmáhající se fenomén v současné společnosti je popsán v předkládané práci. V práci je také popsáno klasické soužití ve vztahu muže a ženy, sice manželství a to z pohledu křesťanské víry a pomocí křesťanských dokumentů. Práce se nesnaží vyzdvihovat manželství nad kohabitací, nýbrž poukazuje z hlediska křesťanské víry na výhody manželského soužití. Práce byla systematicky rozčleněna do sedmi hlavních kapitol, kdy prvních šest tvořila teoretická část a poslední, sedmá kapitola, část praktickou.

V první kapitole s názvem „*Pohlaví a příbuzenství*“ je úvodem vysvětleno několik základních pojmů, které objasňují příbuzenství a rodinné vztahy. Tato kapitola je stručná a klade si za cíl uvést čtenáře do celé práce.

Ve druhé kapitole, která nese název „*Dějinný vývoj tradičního manželství*“ je popsán podrobnějším způsobem vývoj rodinného soužití od doby prvobytně pospolné, postupně až po současnost. V kapitole, která nese tento název je podrobněji popsána kultura našich předků, kteří zakládali rodiny. Tyto rodiny neměly ještě zpočátku charakter, jak ho lze chápat v dnešní době, ale tato kultura prošla svoji genezí a postupně, vlivem kulturního a sociálního vývoje nabývala charakter, jak ho známe nyní.

Ve třetí kapitole diplomové práce s názvem: „*Křesťanské chápání manželského soužití*“, která je jednou ze stěžejních kapitol, je pomocí křesťanských dokumentů popsáno manželství, jak ho chápou křesťané. Tato kapitola je rozdělena do pěti hlavních podkapitol, kdy každá tvoří samostatnou část. V první podkapitole je podle dokumentů katolické církve deklarována nerozlučitelnost manželského svazku. Jak se dozvíme blíže, tato nerozlučitelnost neplatí pouze u křesťanů katolické církve, ale i u ostatních křesťanských vyznání. Druhá podkapitola se zabývá nerozlučitelností manželství v Pravoslavné církvi,

kdy je tato podkapitola doplněna o pohled na obřad udělení svátosti manželství v pravoslavné církvi. Ve třetí podkapitole jsou popsána práva v oblasti manželství a jeho nedotknutelnost v Církvi bratrské. Čtvrtá podkapitola popisovala proces udělení svátosti manželství v Církvi československé husitské. V páté podkapitole je vyzdvíženo křesťanské manželství z hlediska přijetí Boží milosti ve víře, v pohledu církve Adventistů sedmého dne.

Čtvrtá kapitola se zabývala rodinou a rodinným soužitím. Byly zde popsány funkce rodiny, a jaké důležité úkoly má rodina plnit.

V páté kapitole jsme se dozvěděli, jak společnost pomáhá nesezdaným párům a manželům v době jejich krizí a problémů.

V šesté kapitole byl pomocí grafů a tabulek popsán demografický vývoj nesezdaného soužití za posledních několik desetiletí. Je zřejmé, že se počet kohabitujičích neustále zvyšuje.

V poslední kapitole si kladl autor diplomové práce za cíl pomocí dotazníkového průzkumu popsat názory křesťanů na nesezdané soužití. Průzkumu se zúčastnilo 31 respondentů, kteří se hlásili k 5 různým křesťanským vyznáním. Nejvíce z nich se hlásilo k Římskokatolické církvi, dále se zúčastnili křesťané z církve Jednoty bratrské, Starokatolické církve, Pravoslavné církve a Adventistů sedmého dne. Průzkum je pouze orientační, protože z hlediska rozložení dotazníků u respondentů jednotlivých církví a například věkové diference, ho nelze brát plně jako prokazatelný názorům křesťanské majority.

Seznam literatury:

Hlavní prameny:

Monografie:

BAHOUNEK, T. *Křesťanská sociologie pro každého*, Třebíč: Arca JiMfa, 1997. 376 s., ISBN 80-85766-95-7.

COPANS, J. *Základy antropologie a etnologie*, Praha: Portál, 2001. 128 s., ISBN 80-7178-385-4.

DE SINGLY, F. *Sociologie současné rodiny*, Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-249-1

EVDOKIMOV, P. *Prawoslawie*, Warszawa: 1964.

GIDDENS, A. *Sociologie*, Praha: Argo, 2000. 595 s., ISBN 80-7203-124-4.

KOMARIK, P. *Základné svaté tajiny pravoslávnej cirkvi*, Prešov: 1996.

KLABOUCH, J. *Manželství a rodina v minulosti*, Praha: Orbis, 1962. 281 s., ISBN neuvedeno.

LÉVI-STRAUSS, C *Strukturální antropologie*, Praha: Argo, 2006. 374 s., ISBN 80-7203-713-7.

MAREŠ, P.: POTOČNÝ, T. *Modernizace a česká rodina*. Brno: Barrister – Principal, 2003. ISBN 80-86598-61-6

MEYENDORF, J., *Marriage: An Orthodox Perspective*, Crestwood – New York 1975, polský překlad J. Meyendorff, *Malzenstwo w prawosalawiu. Liturgia, teologia ziciei*, Lublin 1995,

MOŽNÝ, I. *Moderní rodina (mýty a skutečnosti)* Brno: Blok, 1990. 184 s., ISBN 80-7029-018-8.

MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. 251 s., ISBN 80-85850-75-3.

MOŽNÝ, I. *Česká společnost: nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života*. Vydání. 1. Praha: Portál, 2002. 208 s., ISBN 80-7178-624-1.

MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost*, Sociologické nakladatelství, Praha: Slon, 2006. 311 s., ISBN 80-86429-58-X.

RABUŠIČ, L. *Kde ty všechny děti jsou*, Praha: Slon, 2001. ISBN 80-86429-01-6.

SULLEROT, E. *Krise rodiny*, Praha: Karolinum, 1995. 61 s., ISBN 80-7184-647-3.

VODÁKOVÁ, A. *Sociální a kulturní antropologie*, Praha: Slon, 1993. 157 s., ISBN: 80-901424-1-9.

Články a odborné studie:

Pastorální pravidla ke svátostem, Návrh pastoračně výchovného výboru VIII. sněmu CČSH, září 2010.

Teologická stanoviska a doporučení, Rady církve bratrské a studijního odboru.

TOMÁŠEK, M. *Singles a jejich vztahy*, Sociologický časopis, 2003 ročník 39. č.1. 256 s., ISBN nevedeno.

TOMÁŠEK, M. *Singles a jejich vztahy*, Sociologický časopis, 2006 ročník 42. č. 1. 256 s., ISBN nevedeno.

Elektronické dokumenty:

ČERNÁ, K. *ANALÝZA: Nesezdaná soužití v ČR podle výsledků SLDB* (online).

Praha, 2005. *Demografický informační portál*

(cit. 6.05.2005)

Online dostupné na: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=65

“*To,co všichni a všude věřili*” in *Communio* 3, 4/05.

Online dostupné na:

<http://www.starokatolici.cz/o-nas/cemu-verime/svatosti/manzelstvi/>

Základní věroučné výroky Církve adventistů sedmého dne, čl. 23. *Manželství a rodina*

Online dostupné na:

<http://www.granosalis.cz/modules.php?name=News&file=article&sid=10823>

Sekundární prameny:

Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona. Praha: Zvon, 1991.

ISBN 80-7113-009-5.

Apoštolský list papeže Jana Pavla II. O úkolech křesťanské rodiny v současném světě „*Evangelii nuntiandi*“ (1975)

Encyklika papeže Jana Pavla II. „*Redemptor hominis*“ (1979)

Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě „*Gaudium et spes*“ (1965)

Vyznání víry církve, Překlad 1. Dílu katolického katechismu pro dospělé. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Teologická fakulta, 1999. ISBN 80-86074-02-1.

Život z víry. Překlad 2. Dílu katolického katechismu pro dospělé. České Budějovice: JU, Teologická fakulta, 1998. ISBN 80-86074-02-1.

Diplomové práce:

ANTOŠOVÁ, P. *Proměny rodiny a manželství.* Diplomová práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, teologická fakulta. České Budějovice 2008.

HEROUT, J. *K příčinám soužití nesezdaných a k problémům s tím spojených.* Bakalářská práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, teologická fakulta. České Budějovice 2007.

ABSTRAKT

HEROUT, J. Nesezdané soužití v pohledu křesťanských církví. České Budějovice 2011. Diplomová práce.

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra filosofie a religionistiky. Vedoucí práce J. Vokoun.

Klíčové pojmy: nesezdané soužití, manželství, nerozlučitelnost manželství, rodina, církve

Diplomová práce se zabývá problematikou nesezdaného soužití. Je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Stěžejní část teoretické části se zabývá otázkou manželství a rodiny. Jsou zde použity dokumenty křesťanských církví, které deklarují jednomyslně nerozlučitelnost manželského svazku. Mezi tyto hlavní dokumenty patří: Písmo svaté, dokumenty II. Vatikánského koncilu a v neposlední řadě stanovы vybraných mimokatolických církví, které se zabývají otázkami křesťanského sňatku a manželství. Praktická část je řešena jako sociální průzkum, ve kterém křesťané z různých církví odpovídají na otázky z oblasti nesezdaného soužití a manželství.

ABSTRACT

HEROUT, J. Unwed Cohabitation in the View of Different Christian Churches
České Budějovice 2011. A Thesis.

Jihočeská University in České Budějovice. Faculty of Theology.

Department of Philosophy and Religious Science. Advisor: J. Vokoun.

Keywords: Unwed Cohabitation, Marriage, Indissolubility of Marriage, Family, Church.

The Thesis deals with the problems of unwed cohabitation. It is divided into the theoretical and practical parts. The main theme is concerned with the question of marriage and family. The documents of Christian churches are applied that unanimously declare the indissolubility of marriage. Following texts are among these principal documents: Holy Scripture, the Documents of the Second Vatican Council, and last but not least the statutes of the selected non-Catholic churches that deal with the questions of Christian wedding and marriage. The practical part is conceived as a social survey in which Christians from different churches answer the questions from the area of unwed cohabitation and marriage.